

Suvi Haka-Aho

Ensisynnyttäjä-äitien kanssa työskentelevien näkemys vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta

Opinnäytetyö

Kevät 2021

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden laitos

Tutkinto-ohjelma: Sosionomin (AMK)

Tekijä: Suvi Haka-Aho

Työn nimi: Ensisynnyttäjä-äitien kanssa työskentelevien näkemys vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta

Ohjaaja: Aino Alaverdyan, Lehtori

Vuosi: 2021 Sivumäärä: 49 Liitteiden lukumäärä: 4

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada selville työntekijöiden näkemys vanhemmuuden tukemisesta varhaisessa vaiheessa. Opinnäytetyössä selvitettiin, millainen merkitys heidän mielestään näillä asioilla on silloin, kun työskennellään ensisynnyttäjien kanssa. Tutkimuksen tavoitteena oli vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Mitkä asiat työntekijät kokevat tärkeiksi vanhemmuuden tukemisessa ensisynnyttäjien kohdalla, millaista varhaista tukea ensisynnyttäjät työntekijöiden mielestä tarvitsevat sekä miten moniammatillisuus näkyy eri toimijoiden välillä ensisynnyttäjien palveluiden kohdalla?

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Seinäjoen Kansalaisopiston järjestämän ensisynnyttäjien vertaistukiryhmän, Ensarin, kanssa. Tämä tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, jossa aineistonkeruu tapahtui teemahaastatteluin. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluin ja niihin osallistui yhteensä neljä (4) työntekijää, jotka työskentelevät ensisynnyttäjien kanssa. Haastattelun teemat olivat seuraavat: 1) varhainen puuttuminen ja tuki, 2) vanhemmuuden tukeminen ja 3) moniammatillinen yhteistyö.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että eri organisaatioissa työskentelevien näkemykset varhaisesta tuesta ja puuttumisesta ja vanhemmuuden tukemisesta ovat samankaltaisia. Varhaista tukea ja puuttumista pohdittiin yhteiskunnallisesta, vertaistuellisesta ja huolen puheeksi ottamisen näkökulmista. Vanhemmuuden tukemiseen huomioitavina merkityksellisinä asioina nähtiin asiakaslähtöisyys, iso muutos asiakkaan elämässä ja ammatin arvopohjaan liittyvät asiakkaan kohtaaminen ja asiakkaan omien ajatusten vahvistaminen. Haastateltavat nostivat myös esille moniammatillisuuden hyötyjä ja miten moniammatillinen yhteistyö toteutuu eri toimijoiden välillä.

Avainsanat: äitiys, vanhemmuuden tukeminen, varhainen puuttuminen ja tuki, moniammatillinen yhteistyö

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme in Social Services

Bachelor of Social Services

Author: Suvi Haka-Aho

Title of thesis: The Viewpoint of Those Working with First-Time Mothers on Early Support for Parenthood

Supervisor: Aino Alaverdyan, Lecturer

Year: 2021

Number of pages: 49

Number of appendices: 4

The purpose of this research was to find out workers' viewpoints of supporting parenting at an early stage, and the meaning that it has when you work with first-time mothers. The aim of the research was to answer to these research questions: What do employees feel is important in supporting parenting with first-time mothers? What kind of early support first-time mothers think they need? How is multi-professionalism seen between different actors for the services of first-time mothers?

The research was carried out in cooperation with Ensari, a resources group organised by Seinäjoki Adult Education Centre. This study was carried out as a qualitative research, in which data collection took place as themed interviews. The interviews were conducted as individual interviews and included a total of four (n=4) employees working with first-time mothers. The themes of the interview were as follows: 1) early intervention and support, 2) supporting parenting, and 3) multi-professional collaboration.

The findings show that the views of those working in different organisations about early support and intervention and support for parenthood are similar. Early support and intervention were considered from societal, peerage and bringing-up care perspectives. Relevant aspects of parenting support were seen customer orientation, big life change of client life and profession value base and strengthening the customer's own thoughts. The interviewees also raised the benefits of multi-professionalism and how multi-professional cooperation is realized between different actors.

Keywords: motherhood, supporting parenting, early intervention and support, multi-professional cooperation

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	5
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	7
2.1 Yhteistyötaho.....	7
2.2 Aiemmat tutkimukset.....	8
2.3 Tutkimuksen tarkoitus.....	9
3 VARHAINEN PUUTTUMINEN JA TUKI.....	11
3.1 Varhainen puuttuminen.....	11
3.2 Huolen vyöhykkeistö työskentelyn tukena.....	13
3.3 Moniammatillinen yhteistyö.....	16
4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN.....	18
4.1 Vanhemmuus ja äitiys.....	18
4.2 Ensisynnyttäjien vanhemmuuden tukeminen.....	20
4.3 Psykososiaalinen työskentely varhaisessa vaiheessa.....	22
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	25
5.1 Laadullinen tutkimus ja aineistonkeruu.....	25
5.2 Aineiston analyysin toteuttaminen.....	27
5.3 Eettisyys ja luotettavuus.....	29
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	30
6.1 Varhainen puuttuminen ja tuki ensisynnyttäjä-äitien kanssa.....	30
6.2 Vanhemmuuden tukeminen.....	32
6.3 Moniammatillinen yhteistyö ensisynnyttäjien palveluissa.....	35
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	39
8 POHDINTA.....	43
LÄHTEET.....	46
LIITTEET.....	49

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus on toteutettu yhteistyössä Seinäjoen Kansalaisopiston tarjoaman ensisynnyttäjät-äideille tarkoitetun voimavararyhmä Ensarin kanssa. Ryhmän edellinen ohjaaja kuvaili äitiyden, etenkin esikoisensa synnyttäneille, olevan herkkää aikaa. Elämänsuunta muuttuu radikaalisti lapsen syntymän vuoksi ja erilaiset tunteet, niin negatiiviset kuin positiivisetkin, voimistuvat. Myös Hanna Kommeri (2017b) kuvailee äitiyttä samoin ja toteaa sen herättävän paljon erilaisia tunteita. Hän kuvailee äitiyden olevan yksi merkittävimmistä muutoksista naisen elämässä, joka on jokaiselle äidille yksilöllinen kasvu- ja oppimisprosessi. Nämä edellä mainitut kuvaukset äitiydestä innostivat minua tutkimaan äitiyttä, etenkin ensisynnyttäjin näkökulmasta omakohtaisen kokemuksen perusteella. Olen itsekkin ensimmäisen lapseni saanut, joka opettelee uuden elämän suuntaa. Omien kokemusteni perusteella pystyn samaistumaan Rätyn (2016) toteamukseen yksinäisyydestä ja epävarmuuden tunteista. Sellaisia tunteita kokee usein tuoreena äitinä, kun kaikki on täysin uutta lapsen synnyttyä. Tällaisten tuntemusten vuoksi on erittäin tärkeää muun muassa tiedostaa oma tukiverkosto ja hyödyntää sitä mahdollisimman paljon, koska itsestään huolta pitävä äiti on hyvä vanhempi lapselleen.

Tilastokeskuksen mukaan viime vuonna Suomessa oli lähes 1,6 miljoonaa äitiä, joista ensimmäisen lapsensa synnytti 19 201 äitiä (Tilastokeskus, [Viitattu 26.1.2021]). Ensisynnyttäjien osuus kaikista äideistä vuonna 2019 ei ole määrältään kovin suuri, mutta ensimmäisen lapsen synnyttäneitä äitejä tulee joka vuosi. Ensisynnyttäjien kanssa työskennellessä tärkeimpänä on ennakoiva työskentely, jonka tavoitteena on tarttua asiakkaan haasteisiin niin että isompien ongelmien syntymistä ei ehdi muodostumaan. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (2020) julkaisussa, joka käsittelee raskauden jälkeistä masennusta, todetaan masennuksen esiintyvyyden olevan korkeimmillaan ensimmäisen kolmen kuukauden aikana synnytyksestä. Ensisynnyttäjien kanssa tehtävä työ on todella tärkeää ja, pientenkin asioiden huomaa-minen ennaltaehkäisevällä työskentellä on ensiarvoisen tärkeää, koska silloin voidaan ehkäistä esimerkiksi raskauden jälkeisen masennuksen muodostumista. Julkaisussa nostetaan esille mahdollisia masennukseen liittyviä erilaisia syitä, joita ovat muun muassa sosiaaliset tekijät, kuten tuen puute, sosiaalisen verkoston vähyys ja

vanhemmuuden aiheuttama kuormittuneisuus. Näihin edellä mainittuihin syihin pystytään sosiaalialan työkentällä tarttumaan.

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen merkitystä tarkastellaan myös lastensuojelun näkökulmasta. Mediassa puhutaan ja uutisoidaan paljon lastensuojelun asiakkuuksien lisääntymisestä ja siellä työskentelevien työntekijöiden korkeasta vaihtuvuudesta ja työn kuormittavuudesta. Heinonen, Väisänen & Hipp (2012) toteavat, että kun ennaltaehkäisevien palveluiden tarjoama tuki ei yksinään riitä autamaan perheitä, voidaan heille tarjota tukea lastensuojelun kautta. He (2012) nostavat julkaisussaan esille myös erilaisia lastensuojelun asiakaspolkuja ja niiden kustannuksia yhteiskunnalle. Lastensuojelun työkentän kuormittumisen ehkäisemiseksi olisi erityisen tärkeää panostaa ennaltaehkäisevään työhön perheiden kanssa. Tällöin vältettäisiin lastensuojeluasiakkuuksien syntyminen ja vähennettäisiin lastensuojelun ammattilaisten kuormitusta. Lisäksi lastensuojelun aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle laskisivat.

Edellä kuvattujen asioiden vuoksi olen tässä tutkimuksessa halunnut selvittää ammattilaisten, jotka työskentelevät ensisynnyttäjien kanssa, näkemystä vanhemmuuden tukemisesta varhaisessa vaiheessa. Millaista varhaista tukea asiakkaat tarvitsevat ja miten heidän vanhemmuuttaan tuetaan? Näitä asioita pyritään saamaan selville ammattilaisten näkökulmasta. Mitä asioita he kokevat tärkeiksi näiden teemojen pohjalta? Tutkimuksen rajaus siihen, että tarkastelen aihetta ammattilaisten näkökulmasta, muodostui, koska tulevana sosionomina saatan työskennellessä ensisynnyttäjä-äitien kanssa esimerkiksi varhaiskasvatuksen, perhetyön tai lastensuojelun työkentillä. Sosionomien työnkuvassa keskiössä on varhainen tuki ja puuttuminen. Tutkimus valmistuessaan antaa varmasti itselleni työssä hyödynnettäviä työkaluja tulevaan työelämään.

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistoa kerättiin teemahaastatteluin ja saatua aineistoa analysoitiin teemoittelua, aineistolähtöistä- ja teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä käyttäen.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä kappaleessa esittelen yhteistyötahon, jonka kanssa tutkimus toteutetaan. Lisäksi nostan esille aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia ja kuvaan tutkimukseni tarkoitukseni ja tutkimuskysymykset.

2.1 Yhteistyötaho

Yhteistyökumppanina toimii Seinäjoen kansalaisopiston tarjoama ensisynnyttäjä-äitien voimavararyhmä, Ensari. Ryhmä on tarkoitettu esikoisen synnyttäneille äideille, jonka lapset ovat 0–4 kuukauden ikäisiä. Jäsenten määrä vaihtelee 5–8 äidistä. Ryhmän päätavoite on asiakkaiden palveluiden piiriin pääseminen, yksinäisyyden ehkäisy, toisten kunnioittaminen sekä tarkoituksena toimia paikkana äideille, jotka ovat kaikki samassa tilanteessa ja kokevat mahdollisesti samanlaisia haasteita arjessaan. Ryhmä tuo yhteen samassa elämäntilanteessa olevia äitejä tarjoten vertaistukea sekä muilta äideiltä että ohjaajalta. Ryhmä kokoontuu kerran viikossa maanantaisin kansalaisopistolla, kokonaisuudessaan ryhmä kestää 8 viikkoa. Vertaistuen lisäksi halutaan tarjota äideille mahdollisimman monipuolisesti, kysyntään vastaten, erilaisten asiantuntijoiden tietoutta ja tukea. Asiantuntijat ovat toisista organisaatioista tulleita eri alan ja asioiden asiantuntijoita. Ryhmään osallistuminen on asiakkaille täysin maksutonta.

Ensari toimii hankkeena ja hakee rahoituksen toiminnalleen joka vuosi. Tämä mahdollistaa ryhmän toiminnan pysyvän asiakkaille maksuttomana. Yhteistyökumppani haluaa tehdä yhteistyötä niin, että tutkimustani käytettäisiin esimerkiksi liitteenä rahoitushakemuksiin. Tutkimuksen tuloksilla saataisiin mahdollisesti näyttöä ryhmän toiminnan tarpeellisuudesta ja siitä, että tällaiselle toiminnalle on yhteiskunnallistakin hyötyä, kuten varhaisen tuen työskentelyn hyödyt kustannustehokkuuden näkökulmasta. Mitä enemmän resursseja käytetään ja hyödynnetään ennaltaehkäisevän työn kentillä, sitä vähemmän korjaavalle työlle on tarvetta. Asiakkaiden haasteisiin mahdollisimman aikaisin tarttuminen vähentää korjaavan työn tarvetta, joka on todella kuormittanut tällä hetkellä. Tutkimuksen hyödynnettävyyden mahdollista-

miseksi luotiin opinnäytetyösopimus Seinäjoen kansalaisopiston, Seinäjoen ammattikortakoulun ja tutkijana toimivan opiskelijan välille. Sopimuksen teko antaa luvan Kansalaisopistolle käyttää tutkimusta omassa toiminnassaan.

2.2 Aiemmat tutkimukset

Pohjois-Savon lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa tutkittiin vanhemmuuden tukemista, millaista tuen tarvetta alueen perheillä on. Lisäksi tutkittiin, miten vanhemmuuden tukea voisi kehittää niin, että se olisi tarpeita vastaavaa. Tutkimus toteutettiin vuonna 2017 toteuttamalla kysely vanhemmuuden ja parisuhteen tuen tarpeisiin liittyen. Kyselyyn vasta 963 vanhempaa. Tulokset analysoitiin ja, sen jälkeen koottiin kolme työpajaa, joiden jäsenet koostuivat kuntien LAPE-työryhmien edustajia. Tutkimuksen tulosten perusteella syntyi vanhemmuuden tuen malli, joka on ammattilaisen käytössä. (Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki 2018.) Päivi Ojanen (2013) toteutti ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyönä tutkimuksen, joka käsitteli vanhemmuuden varhaisen tukemisen mallinnusta. Hänen tutkimuksensa tavoitteena oli luoda varhaisen tuen mallinnusta Meidän vauva -verkostolle, joka toimii Tampereella. Tutkimuksessaan Ojanen tutki vauvaperheissä vallitsevia suurimpia huolia, jotka tulosten perusteella ovat vanhemman ja vauvan välisen vuorovaikutuksen laatu, sosiaalisten verkostojen puute ja vanhempien oma jakaminen vauva-arjessa. Edellä mainittuja teemoja Ojanen tutki toimijoiden näkökulmasta. Tutkimus käsitteli yleisesti vanhemmuutta ja sen tukemista varhaisessa vaiheessa.

Ennaltaehkäisevän työn merkitystä ei voi vähätellä, koska sen onnistuttua pystymään mahdollisesti ennaltaehkäisemään muun muassa raskauden ja synnytyksen jälkeistä masennusta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisun mukaan noin 10-20 prosenttia äideistä kärsivät synnytyksen jälkeisestä masennuksesta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020).

2.3 Tutkimuksen tarkoitus

Ensisynnyttäjä-äitien voimavararyhmän edellinen ohjaajana toimija kuvaili äitiyden, etenkin esikoisensa saaneiden kohdalla, olevan herkkää aikaa. Asiakkaat ovat herkässä elämäntilanteessa, koska elämän suunta tulee muuttumaan radikaalisti. Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen merkitys on suuri kyseisen asiakasryhmän kohdalla. Raskaus ja lapsen syntymä ovat suuria elämänmuutoksia, jotka voivat horjuttaa mielialaa suurestikin. Hormonit, kehon muutokset ja niiden hyväksyminen sekä vastuun kantaminen lapsen kasvatuksesta vaikuttavat valtavasti, joten riski sairastua esimerkiksi raskauden aikaiseen tai raskauden jälkeiseen masennukseen on korkea. Asiakasryhmään kuuluvien asiakkaiden kanssa ennaltaehkäisevä työote on täten tärkeä, koska silloin pystytään ennakoimaan mahdollisia tulevia haasteita ja tarttumaan ongelmiin niiden varhaisessa vaiheessa.

Tutkimuksen tarkoitus olisi saada asiantuntijoiden ja työntekijöiden, jotka työskentelevät ensisynnyttäjä-äitien kanssa, näkökulma vanhemmuuden tukemisesta varhaisessa vaiheessa muun muassa vastaamalla kysymyksiin: Mitä on otettava huomioon työskennellessä asiakkaiden kanssa, millaisia teemoja ja aiheita he ottavat huomioon omassa työssään, millaista tukea ensisynnyttäjä-äidit heidän mielestään tarvitsevat ja mitä he kokevat olevan tärkeää vanhemmuuden tukemisessa varhaisessa vaiheessa? Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten moniammatillisuus näkyy eri toimijoiden välillä. Yhteistyökumppanin tarjoaman ryhmän haasteena on ollut saada äitien toivomia asiantuntijoita paikalle kertomaan omasta toiminnastaan. Moniammatillinen yhteistyö on sosiaalihuoltolaissakin määritelty suositeltava työmuoto, jota pyritään toteuttamaan entistä enemmän koko ajan (L 30.12.2014/1301.) Moniammatillisuuden etuna on monien eri näkökulmien esille tuominen työskennellessä asiakkaiden erilaisten tilanteiden kanssa. Asiantuntijat pystyvät täten tarkastelemaan asiakkaan tilannetta useasta eri näkökulmasta, jolloin työskentely on tehokkaampaa ja laajempaa sekä asiakkaan tarpeita huomioonottavaisempaa.

Tavoite, joka tutkimuksella on, on vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitkä asiat työntekijät kokevat tärkeimmiksi vanhemmuuden tukemisessa ensisynnyttäjien kohdalla?

2. Millaista varhaista tukea ensisynnyttäjät työntekijöiden mielestä tarvitsevat?
3. Miten moniammatillisuus näkyy eri toimijoiden välillä ensisynnyttäjä-äitien palveluiden kohdalla?

3 VARHAINEN PUUTTUMINEN JA TUKI

Tässä kappaleessa avaan varhaisen puuttumisen ja tuen käsitettä vanhempien ja ensisynnyttäjä-äitien näkökulmasta. Täsmennän käsitettä erityisesti siten, millaista se on ennaltaehkäisevän työtteen ja moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Lisäksi yhdessä kappaleessa avaan huolen puheeksi ottamista siihen sopivan työvälineen, Huolen vyöhykkeistön, kautta.

3.1 Varhainen puuttuminen

Ensisynnyttäjät -äitien voimavararyhmän entinen ohjaaja kuvaili äitiyttä, etenkin esi-koisensa saaneiden kohdalla, olevan herkkää aikaa. Asiakkaat ovat herkässä elämäntilanteessa, koska elämän suunta tulee muuttumaan radikaalisti. Ennaltaehkäisevän työn merkitys on suuri kyseisen asiakasryhmän kohdalla.

Ennaltaehkäisevän sosiaalityön asiakkaita ovat ne, joiden tilanteessa ei ole vielä varsinaisesti huolta tai sitten jokin on aiheuttanut pientä huolta. Ongelmat eivät kuitenkaan ole vielä kovin suuria, ja niiden ongelmien suurenemiseksi asiaan puututaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Järvisen ym. (2012, 73) mukaan ennaltaehkäisevän sosiaalityön asiakkaita ovat perheet, jotka odottavat lasta tai perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Työskentelyn tavoitteena on ennaltaehkäistä haasteiden muodostumista vaikeiksi sekä tukea vanhempia löytämään omat voimavaransa. Asiakasryhmään kuuluvien asiakkaiden kanssa ennaltaehkäisevä työ on täten merkityksellistä. Ennaltaehkäisevän työn pääperiaate on varhainen puuttuminen, joka tarkoittaa ongelmien ja haasteiden kanssa työskentelyä aikaisessa vaiheessa, kun hankaluudet eivät ole muuttuneet liian vaikeiksi. Laitinen ja Pohjola (2010) nostavat kirjassaan *Asiakkuus sosiaalityössä* esille muutamin hankkeita, joissa varhainen puuttuminen ja sen merkitys on otettu huomioon. Yksi näistä hankkeista on Helsingin kaupungin ohjelmakokonaisuus vuodelta 1998, joka sisältää 18 erilaista lastensuojeluun liittyvää projektia. Sosiaalivirastossa vuonna 2000 kirjatussa muistiossa varhaisen puuttumisen käsitettä määritellään seuraavasti: sillä tarkoitetaan toimintaa, jossa asiakkaan haasteisiin tartutaan mahdollisimman nopeasti

niiden esilletulon tai havaitsemisen jälkeen tai jolla pyritään helpottamaan tai ehkäisemään tiettyjen ristilanteissa olevien asiakkaiden ongelmia riittävän varhaisessa vaiheessa. Riskitekijöiden tunnistamista pidetään erittäin tärkeänä. (Laitinen & Pohjola 2010, 194.)

Varhaista puuttumista ei pystytä määrittelemään tarkasti yhdellä tavalla, vaan työmuotona se on erittäin moniselitteinen. Varhainen puuttuminen on erityinen konsepti, koska sitä pystytään soveltamaan ja tarkastelemaan monelta eri kantilta. Se voi olla samanaikaisesti sekä lastensuojelua, rikosentorjuntaa, ehkäisevää sosiaalipolitiikkaa, dialogista asiakaskohtaamista tai kontrolloivaa vastuuttamista. (Laitinen & Pohjola 2010, 218.)

Varhaisen puuttumisen käsitettä käytetään paljon etenkin puhuttaessa lasten, nuorten ja perhetyön kentillä tehtävässä sosiaalityössä. Tutkimuksen pääasiallinen kohderyhmä, ensisynnyttäjät ja pienten lasten vanhemmat kuuluvat perheiden kanssa tehtävän työn alueelle. Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen kyseisen asiakasryhmän kanssa ovat merkityksellisiä niin yksilö- kuin yhteisötasollakin. Hyvin onnistuessaan työskentelyn hyödyt näkyvät myös yhteiskunnallisella tasolla. Varhaisella puuttumisella perheen kanssa tehtävässä työssä on suuri merkitys, koska mitä aikaisemmin perheen haasteisiin ja ongelmiin tartutaan esimerkiksi neuvolan kautta, sitä varmemmin työskentely jatkuu ilman lastensuojelun asiakkuutta. Sosiaalityön käsikirjassa kirjoitetaan, että viime vuosina on lisätty perhetyön ja neuvoloiden yhteistyötä, joka on luonut hyvät edellytykset varhaiselle puuttumiselle ilman lastensuojelun asiakkuutta. Uuden sosiaalihuoltolain ehkäisevien perhepalveluiden merkitys kasvaa, joten perheiden on mahdollista saada esimerkiksi kotiapua ilman lastensuojelun asiakkuutta (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017). Täten avun saaminen toimii matalammalla kynnyksellä lapsiperheissä oleviin arjen tavallisiin avuntarpeisiin. Nämä käytännöt ehkäisevät ongelmien syvenemistä ja antaa tukea vanhemmuuteen mahdollisimman varhain. (Kananoja ym. 2017, 191.) Varhainen puuttuminen ymmärretään ongelmakohtiin puuttumisena aikaisessa vaiheessa, jolloin ongelmien vaikeutumista pyritään estämään. Varhainen puuttuminen on ehkäisevää lastensuojelutyötä, koska perheen mahdollisiin huoliin ja haasteisiin puututaan, ennen kuin ne muotoutuvat suuriksi ongelmiksi. Eri alojen työntekijät sekä vanhem-

man lähiverkosto tekevät yhteistyötä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Työskentelyn ytimenä ovat ihmisten aito osallisuus, tukiverkostojen tuen hyödyntäminen sekä monipuolinen yhteistyö. (Varhaisen tuen käsikirja 2012.)

Voidaan puhua myös haittoja vähentävän työn käsitteestä, jonka tavoitteena on haittojen vähentäminen niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Tärkeänä työskentelyn onnistumisen edellytyksenä on tarjota vertaistoimintaa asiakkaille. Vertaistensa, samassa tilanteessa olevien, kanssa oleminen poistaa yksinäisyyden tunteita sekä antaa lisää tietoa, miten sen hetkisen elämäntilanteen kanssa edetään. (Ovaska & Koskela [Viitattu 3.10.2020].)

Aila Wallin (2011, 88) kirjoittaa teoksessaan koulussa tehtävän sosiaalityön perustehtävästä, mutta sitä voidaan suoraan verrata perheiden kanssa tehtävään työhön muuallakin sosiaalialan kentällä. Hän kuvailee sosiaalityötä väliintuloksi ihmisen ja ympäristön välisessä ongelmatilanteessa sekä pyrkimykseksi vaikuttaa ihmisen sosiaalisiin toimintaedellytyksiin. Onnistuessaan sosiaalityön tarkoituksena on saada käyttöön ympärillä olevia resursseja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hän näkee myös tärkeänä verkostojen pysyvyyden.

Nostan seuraavaan kappaleeseen yhden työkalun, jolla voidaan tarkastella sekä asiakkaan omia että työntekijän voimavaroja asiakkaan kanssa työskentelyyn. Hyvien käytäntöjen dialogissa nostettiin esille Huolen vyöhykkeistö, joka on työkalu, jolla voidaan tarkastella asiakkaan tilannetta. Sen avulla eri alan toimijat pystyisivät kehittämään omaa sekä toisten toimintaa avoimesti keskustelemalla omista toimintatavoista. Mitkä tavat ovat kokeneet toimiviksi omassa työssä, mihin tarvitsisi tukea muilta yhteisön toimijoilta? Hyvien käytäntöjen dialogia voidaan hyödyntää sosiaalialalla työyhteisöissä tai asiakkaan kanssa työskennellessä. Seuraavassa kappaleessa avaan Huolen vyöhykkeistön tarkoitusta ja käyttöä tarkemmin.

3.2 Huolen vyöhykkeistö työskentelyn tukena

Huolen vyöhykkeistö on kehitetty lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien työntekijöiden yhteistyön tueksi. Sen tarkoituksena on kannustaa työntekijöitä

pohtimaan omaa työskentelyään, tarttumaan omiin huoliinsa kunnioittavasti ja pyytää itselleen apua tarvittaessa. Tällä tavoin yhteistyön jatkuminen taataan, ja sen kehittäminen on mahdollista. Vyöhykkeistöä voidaan käyttää myös työskennellessä asiakkaiden kanssa. Asiakkaat voivat itse pohtia omaa tilannettaan vyöhykkeistöön peilaten, jolloin omien haasteiden laajempi tarkastelu on mahdollista. Asiakkaat voivat tämän avulla arvioida omaa huolen astettaan ja omia voimavarojaan yhdessä työntekijän kanssa.

Nämä vyöhykkeet eivät sijaitse missään eikä huolia ole yksinkertaista lokeroita eri asteisiin. Se on enemmänkin kielikuva, joka kuvaa huolen asteista ja työskentelysuhteita ja jonka tarkoituksena on muodostaa yhteistä kieltä työntekijöiden kesken. Näin saadaan jokainen puhumaan omista kokonaisvaltaisista kokemuksistaan. (Koskimies, Pyhäjoki & Arnkil 2012, 18–19.) Monialaisen yhteistyön toimivuuden edellytyksenä on hyvät kommunikointitaidot ja se, että jokaisen toimintatavat hyväksytään ilman tuomitsemista. Jokainen kokee jossakin vaiheessa työelämässä huolia, jotka koskevat etenkin asiakkaita. Koskimies ym. (2012, 19) kuvaavat Huolen vyöhykkeistön keskeisimmän käsitteen olevan subjektiivinen huoli, joka on herännyt työntekijän omien havaintojen pohjalta. Lisäksi huolen heräämiseen vaikuttavat muun muassa suhde asiakkaaseen ja hänen verkostoonsa, omien voimavarojen ja toimintamahdollisuuksien riittävyys sekä aikaisemmat kokemukset. Huoli on voinut herätä myös omia toimintamahdollisuuksia kohtaan, niiden riittämättömyyteen työskennellä asiakkaan kanssa. Onko heillä mahdollisesti käytössään toimintatapoja tai työkaluja, joiden avulla voivat tukea asiakasta perustehtävänsä lisäksi? Huolen vyöhykkeistön avulla työntekijä voi reflektoida omaa toimintakykyään toimiessaan asiakkaan kanssa. Vyöhykkeistöllä voidaan jäsenellä omia auttamismahdollisuuksiaan ja niiden riittävyyttä sekä lisävoimavarojen tarvittavuutta. Taulukko 1 antaa esimerkin siitä, miten huolen vyöhykkeistöä voidaan käyttää ensisynnyttäjien kanssa tehtävässä työssä. Työntekijät voivat arvioida omaa työskentelyään taulukon avulla.

Taulukko 1. Huolen vyöhykkeet (mukaillen Arnkil, Eriksson & Saikku 1998, Koskimiehen ym. 2012, 22 mukaan).

ei huolta 1	Pieni huoli 2	Tuntuva huoli 3	Suuri huoli 4
Ei huolta lainkaan	Huoli käynyt mielessä Omat toimintamahdollisuudet koetaan hyviksi ja riittäviksi Pohditaan lisävoimavarojen tarvetta	Huoli on tuntuva Omat toimintatavat ovat ehtymässä Lisävoimavarojen tarve	Huoli on erittäin suuri Omat toimintatavat riittämättömiä Tilanteeseen tarvittava välittömästi muutos

Huoli jaetaan neljään eri tasoiseen vyöhykkeeseen kuten taulukossa 1. Jaottelu jakautuu; ei huolta, pieni huoli, tuntuva huoli ja suuri huoli. *Ei huolta* tarkoittaa, että työntekijällä ei ole syntynyt minkäänlaista huolta asiakkaan tilanteesta eikä omien toimintatapojen ja voimavarojen riittämisestä työskentelyssä. Tällöin esimerkiksi ensisynnyttäjä-äidin kanssa työskentelevä kokee omaavansa riittävästi tietoja ja taitoja tukea asiakasta sekä kokee saavansa toivottuja tuloksia työskentelystä. Huoli on kuitenkin subjektiivinen kokemus, joten eri palveluiden työntekijöillä voi syntyä eri tavalla huolia erilaisista asioista. Esimerkiksi matalan kynnyksen palveluissa työskentelevä, kuten vertaistukiryhmän ohjaaja, voi kokea huolia aiheesta, jossa esimerkiksi lastensuojelussa työskentelevä kokee pärjäävänsä omillaan työskennellessään tilanteessa, jonka kohtaa työssään päivittäin. Jokainen työntekijä kokee työssään työskentelysuhteita, joista ei aiheudu huolta. *Pieni huolesta* voidaan puhua silloin, kun pieni huoli käy mielessä toistuvasti mutta työntekijä kokee, että omat voimavarat ja auttamismahdollisuudet ovat riittäviä. Työskentely ja asetetut tavoitteet ovat vielä tehtävissä kunkin työntekijän ja tahon omin keinoin, ja yhteistyö toisen tahon kanssa on vielä erittäin vähäinen. Tässä kohtaa huolen puheeksi ottaminen kuitenkin kannattaa, koska ollaan vielä varhaisessa vaiheessa. Asian esille ottaminen konkretisoi tilannetta ja selkiyttää omia toimintamahdollisuuksia. Pienen huolen

vyöhykkeellä on hyvät edellytykset varhaiseen tavoitteelliseen yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa. *Tuntuva huoli* -vyöhykkeellä työntekijä kokee kasvavaa huolta, jonka selvittämiseen tarvitsee tukea eri toimijoilta. Työntekijä kokee, että omat auttamiskeinot ovat vähissä ja usko omiin auttamismahdollisuuksiin on enää vähäistä. Tässä tilanteessa olevien ihmisten työnjako on epäselvä ja muiden tahojen mukanaolosta ei ole varmaa tietoa. *Suuren huolen* vyöhykkeellä työntekijä kokee tarvitsevansa apua toiselta taholta ja ilman tilanteeseen tulevaa muutosta asiakkaan tilanne on liian vaikea. Esimerkiksi työntekijä arvioi äidin tai lapsen hyvinvoinnin olevan vaarassa ja työntekijän omat auttamismahdollisuudet on loppuneet. Yhteistyökumppaneiden kanssa työskentely on saatava mahdollisimman nopeasti alkuun. (Koskimies ym. 2012, 22–24.)

3.3 Moniammatillinen yhteistyö

Sosiaalihuoltolaissa on säädetty monialaisesta yhteistyöstä ja sen toteutumisesta; sosiaalihuoltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun ja tarpeen mukaisen palvelukokonaisuuden. Työntekijän on oltava yhteydessä eri toimijoihin ja asiantuntijoihin asiakkaan tarpeiden mukaisesti. (L 30.12.2014/1301.) Moniammatillinen yhteistyö on, etenkin perhetyössä, ehdoton ja ilmiselvä vaatimus, koska on selvää, että perheen auttamisessa ei onnistu pelkästään yhden tai kahden ammattilaisen toimesta. Työskentelyn tueksi tarvitaan monesta eri osa-alueesta ammattilaisia, jotta asiakkaalle saadaan mahdollisimman laaja-alainen tuki. Moniammatillisen työn tarkoitus on antaa asiakkaalle hänen tarvitsevansa tuki (Rönkkö & Rytönen 2010, 288.) Heidän mukaansa moniammatillisuuden työn onnistumisen edellytys on eri ammattikuntien erilaisen tietokäsityksen hyväksyminen ja erilaisten ammattikielten yhteensovittaminen. Lisäksi se edellyttää yhteensovittamista ja tutkimista asiakkaan ongelmien ja haasteiden selvittämisessä ja todellisuuskäsitysten ja niiden tulkintojen ymmärtämistä. Asiakkaan tarvitessa perhetyötä, on silloin kyse moniammatillisesta työstä. Järjestöjen kanssa moniammatillinen työskentely voi tarkoittaa joko jatkuvaa yhteistyötä tai tarvittaessa hetkellisesti käytettävää työskentelyä. Moniammatillisten työryhmien työskentelyn taustalla on toimiva vuorovaikutus sekä yhdessä sovitut tavoitteet ja työskentelytavat. (Järvinen ym. 2012, 93.)

Moniammatillinen työskentely kehittää myös asiantuntijoiden osaamista, oppien toinen toisiltaan. Moniammatillinen työskentely mahdollistaa työntekijöiden henkilökohtaisen verkosto- ja vuorovaikutusosaamisen. (vrt. Järvinen ym. 2012.)

Työskentely edellyttää eri alojen ammattilaisten työroolien selkeyttä, osallistumista päätöksentekoon, vastuullisuutta toimia yhteisten tavoitteiden ja sovittujen asioiden mukaan. Se edellyttää myös työskentelyn tasa-arvoa ja kaikkien ilmaisunvapautta (Rönkkö & Rytkönen 2010, 289.) Järvisen ym. (2012, 96) mukaan onnistumisen edellytyksenä ovat toisten ammattitaidon arvostaminen ja kunnioittaminen ja yhteistyö sekä toiminnan ja tavoitteiden toteutumisen arviointi. Tavoite ja päämäärä ovat kaikilla tiedossa. Vilén ym. (2010, 208–209) pitävät tärkeimpänä moniammatillisen työskentelyn onnistumisen lähtökohtana, että olennaisinta on kaikkien ottaa huomioon asiakkaan oma näkemys ja tavoitteet. Heidän mielestään todellinen moniammatillisuus aloitetaan sillä, että asiakasta pidetään oman elämänsä asiantuntijana. Tärkeänä he näkevät myös työntekijöiden välisen kunnioittavan ja toistaan arvostavan dialogin. (Vilén ym. 2010, 208–209.)

4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Vanhemmuuden tukeminen on yksi olennaisin teema, kun työskennellään pienten lasten vanhempien kanssa. Tässä kappaleessa avaan vanhemmuuden käsitettä etenkin äitiyden näkökulmasta sekä sitä, mitä vanhemmuuden tukeminen on ja mikälainen merkitys sillä on silloin, kun työskennellään ensisynnyttäjien kanssa. Psykososiaalinen työskentely on sosiaalityön keskeisin työmuoto, joten lisäksi kappaleessa avaan psykososiaalisen työn käsitettä.

4.1 Vanhemmuus ja äitiys

Vanhemmuus on suuri, elämää mullistava kokemus molemmille vanhemmille. Vilen ym. (2010, 126) pitävät vanhemmaksi tulemistä suurena muutoksena. Vilenin ym. (2010, 10–11) mukaan vanhemmuus on monesta näkökulmasta tarkasteltava teema, joka ei ole yksiselitteinen. Hän jaottelee vanhemmuuden neljään eri tyyppiin; juridiseen, biologiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen vanhemmuuteen. *Juridinen vanhemmuus* liittyy yhteiskunnan asettamiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Se perustuu biologiseen vanhemmuuteen, mutta mikäli vanhemmat eivät ole avioliitossa, tulee isän vanhemmuus todeta verikokein. *Biologinen vanhemmuus* nimensä mukaisesti liittyy lapsen ja vanhemman biologiseen suhteeseen eli geeniperimään. *Psyykinen vanhemmuudesta* puhuttaessa puhutaan aikuisesta, jonka lapsi tunnetasolla kokee vanhemmakseen. Psyykinen vanhempi on se, johon lapsi luottaa. *Sosiaalinen vanhemmuus* viittaa lapsen arjessa mukana olevaan vanhempaan, joka huolehtii lapsen tarpeista ja arjesta olennaisella tavalla. Esimerkiksi tällainen vanhempi voi olla isän tai äidin uusi puoliso, joka on mukana lapsen arjessa.

Vanhemmuuden kokemukseen ja laatuun vaikuttavat sekä lapsen kehittyminen ja yksilölliset ominaisuudet että vanhemman kokonaisvaltainen hyvinvointi. Hyvinvoinnin osa-alueita ovat elämänhistoria, sosiaaliset suhteet, vanhemman tai vanhempien taloudellinen tilanne ja vanhemmuuteen saatu tuki (Mielenterveystalo [Viitattu 19.8.2020].) Vanhemmuuteen liittyy vanhemman omat lapsuuden kokemukset. Lapsuuden muistoja peilaten oppii tuntemaan oman lapsen tarpeet esimerkiksi, mistä

itse on kokenut lohtua tai mistä itse iloitsi. Näitä kokemuksia kannattaa peilata lapsen kasvatuksessa. Tärkeää on kuitenkin erottaa omat mielikuvat ja ajatukset lapsen omista. Vanhemmuuteen liittyy myös aikuisen sensitiivisyys, joka tarkoittaa vanhempien kykyä vastata oman lapsen tarpeisiin niin että lapsi tuntee olonsa turvaliseksi ja rakastetuksi, sekä omien elämänarvojen jakaminen lapselle. Vanhemman tehtävänä on myös pitää lapselle turvallisia rajoja, jotka opettavat lapselle omaa arviointia siitä, millainen toiminta johtaa kielteisiin seurauksiin. Kaiken edellä mainitun lisäksi olennaista vanhemmuudessa on lapsen aito välittäminen ja rakkaus (Vilen ym. 2010, 126–128.) Järvisen ym. (2012, 124) mukaan vanhemmuuteen vaikuttavat sen hetkinen parisuhde ja sen laatu, perheen sisäiset ja ulkoiset voimavarat sekä elämäntilanne, johon lapsi syntyy. Hän listaa sisäisiksi voimavaroiksi tiedon lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä luonteenpiirteistä, millainen on vanhempien kyky dialogiseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa, ja herkkyys huomata lapsen tarpeet. Ulkoisina voimavaroina hän näkee vanhempien tukiverkon sekä millainen mahdollisuus on ammattiapuun tarvittaessa. Kukaan ei ole koskaan täysin valmis vanhempi, vaan siihen kasvetaan ja kehitytään koko ajan (Järvinen ym. 2012, 125). Vanhemmuus vaatii aina molempien vanhempien pysähtymistä miettimään sitä, millainen itse on kasvattajana ja pohtimaan omia kasvatuseriaatteita. Kun molemmat vanhemmat pystyvät miettimään edellä mainittuja asioita, tällöin he pystyvät löytämään itselleen ja lapselleen parhaan tavan toimia. (Vilen ym. 2013, 102.) Rönkkö ja Rytönen (2010, 124) kuvaavat vanhemmuutta kolmoissuhteeksi. Ymmärrys äitiydestä ja isyydestä tarvitsee sekä omaa että yhteistä aikaa. Heidän mukaansa vanhemmuuteen kasvaa lapsen kanssa koetuista yhteisistä kokemuksista arjessa. Vanhempien keskinäinen sekä lapsen ja vanhempien välinen rakkaus vahvistaa vanhemmuutta sekä antaa molemmille vanhemmille kärsivällisyyttä ja voimia lapsen kasvatukseen vaikeissakin tilanteissa.

Naiselle äidiksi tuleminen on elämää mullistava kokemus. Esikoisen syntymä antaa elämään uuden näkökulman, jolloin naisen oma äiti-identiteetti alkaa muodostua. Elämässä aiemmin tärkeimpinä prioriteetteina olleet esimerkiksi työt ja harrastus, jäävät hetkeksi taka-alalle, jolloin uuden elämän ja arjen muodostaminen alkaa. Synnytyksen jälkeen uuden identiteetin löytäminen voi aiheuttaa positiivisten ajatusten lisäksi myös negatiivisia tuntemuksia, joiden vuoksi äidin minäkuva on hetken

kateissa. Lapsen syntymän jälkeiset kuukaudet vaativat äidiltä erityistä kykyä ja paljon energiaa oppia selviytymään uudelta arjesta (Tarkka 1996, 20). Vilen ym. (2013, 94-95) toteaa äitiyden olevan muutos omaan identiteettiin, parisuhteeseen ja omaan elämään. Kun äidit huomaavat, että äitiys ei olekaan niin helppoa kuin on kuvitellut, saattavat negatiiviset tunteet, avuttomuus ja epätoivo, nousta pintaan. Hän kokee, että oleellisinta vaikeuksien tultua on riittävän ajoissa ja riittävästi saatu tuki auttavat äitiä kulkemaan eteenpäin. Kommeri (2017b) pitää äitiyttä naisen äidiksi kasvamisen ja oppimisen prosessina, jossa on omat vaikeutensa. Äitiyttä tulisi ajatella laajasti, niin että se ei ole ainoastaan lapsen synnyttäminen, vaan se jatkuu koko elämän. Äitiyden ydintä on huolenpito, olla lapsen ja nuoren henkinen ja sosiaalinen tuki läpi elämän. (Ahoipelto 2016.)

Yhteiskunnassamme äitiys pitää sisällään monia mielikuvia ja odotuksia, joissa nainen on luotu äidiksi ja siitä, mitä on ylipäänsä olla äiti. Vahvana ajatuksena on, että nainen on ”hyvä” eritoten äidin roolissa. Nämä mielikuvat ovat sekä naisten että miesten keskuudessa. Puhutaan äitimyytistä, joka luo mielikuvaa supervoimat omaavasta naisesta, joka omistaa elämänsä vain lapsilleen. Myytti asettaa äideille paljon paineita siitä, millainen äiti pitäisi olla. Ei saisi tuntea negatiivisia tunteita elämäntilanteestaan. (Kommeri 2017a.) Nykyään äitiyden tuomista tunteista puhutaan paljon vapaammin ja avoimemmin. Kuitenkin äidit kokevat yksinäisyyttä, ja helposti jäävät vain kotiin lapsen kanssa. Yksinäisyyden lisäksi saatetaan tuntea paljon epävarmuutta vanhemmuudesta, onko hyvä tai edes riittävä vanhempi (Räty 2016.)

4.2 Ensisynnyttäjien vanhemmuuden tukeminen

Pienen lapsen vanhempia tuetaan kasvatustyössä sekä annetaan erilaisia työkaluja, miten selviytyä lapsen tuomien kasvatukseen liittyvien haasteiden yli. Vanhemmuuteen liittyy monenlaisia riskitekijöitä, joista yleisimpiä ovat jokin psyykinen sairaus, huono tai puutteellinen tapa hoivata lasta ja päihderiippuvuus. (Järvinen ym. 2012, 127.) Wallin (2011, 105) toteaa vanhemmuuden tukemisen lisäävän vanhempien omia voimavaroja sekä se ohjaa yhdessä kasvamiseen. Lisäksi se on vanhempien oman vastuun lisäämistä ja rohkaisemista pääsemään tulevien haasteiden yli.

Hän toteaa, etenkin koulusosiaalityön kentällä, että olennaisinta työssä on vanhempien itsemääräämisoikeuden, osallistumisen vapaaehtoisuuden sekä turvallisuuden korostaminen. Samat pätevät jokaisella työkentällä, jossa vanhempien kanssa työskennellään. Järvinen ym. (2012, 127) kuvaa perhetyöntekijöiden tehtäväksi tukea vanhempia näkemään itsessään sekä toisessa positiivista vanhemmuutta sekä opettaa tunnistamaan heidän omia voimavarojaan sekä kehottaa hyödyntämään niitä. Hänen mukaansa jokainen vanhempi kokee jossain kohdin riittämättömyyttä ja epävarmuutta vanhempana, joten tukea kaivataan. Vanhemmuuden tukeminen riittävän ajoissa estää isojen ongelmien syntymisen. Kun ongelmat eivät ole vielä suuria, merkittävin tehtävä vanhemmuuden tukemisessa on neuvolassa, varhaiskasvatuksella ja kotihoidolla. (Vilen ym. 2013, 107.)

Nykypäivänä merkittävin tuki pienen lapsen vanhemmilla on neuvola, jossa vanhemmuutta tuetaan ensisijaisesti. Lisäksi on useita kolmannen asteen toimijoita, jotka järjestävät erilaisia perhekerhoja, ja vertaistukiryhmiä, joista saa tukea vanhemmuuteen neuvolan lisäksi. Kuten Vilen ym. (2013, 108) toteaa, että monet kunnat järjestävät erilaista pienryhmätoimintaa, joita on suunnattu esimerkiksi nuorille vanhemmille, isille, väkivaltaa kokeneille tai synnytyksen jälkeisestä masennuksesta kärsiville.

Seinäjoella palveluiden tarjonta on aika laaja. Kaupungilla toimii perhekeskus Aalokko, jonka palvelut on tarkoitettu seinäjokelaisille lapsiperheille, joiden lapset ovat alle 12-vuotiaita. Perhekeskuksen tehtävänä on edistää asiakkaiden hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä ongelmia ja puuttua niin varhaisessa vaiheessa. Perhekeskuksen palveluita ovat muun muassa äitiys- ja lastenneuvolat, psykologi ja perheneuvontapalvelut, toiminta-, puhe- ja fysioterapia, kuntoutusohjaus, neuvolan perhetyö ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut. (Seinäjoen kaupunki 2020.) Kolmannen sektorin eli järjestöpalveluiden tarjontaan kuuluu muun muassa, tutkimuksen yhteistyötahon lisäksi, Mannerheimin lastensuojeluliiton MLL:n tarjoama perhekahvila, seurakunnan järjestämä Ekavauvakerho ja Perheasiain neuvottelukeskus. Esimerkiksi perheasiainneuvottelukeskus antaa keskusteluapua lapsiperheiden kokemien haasteiden tueksi.

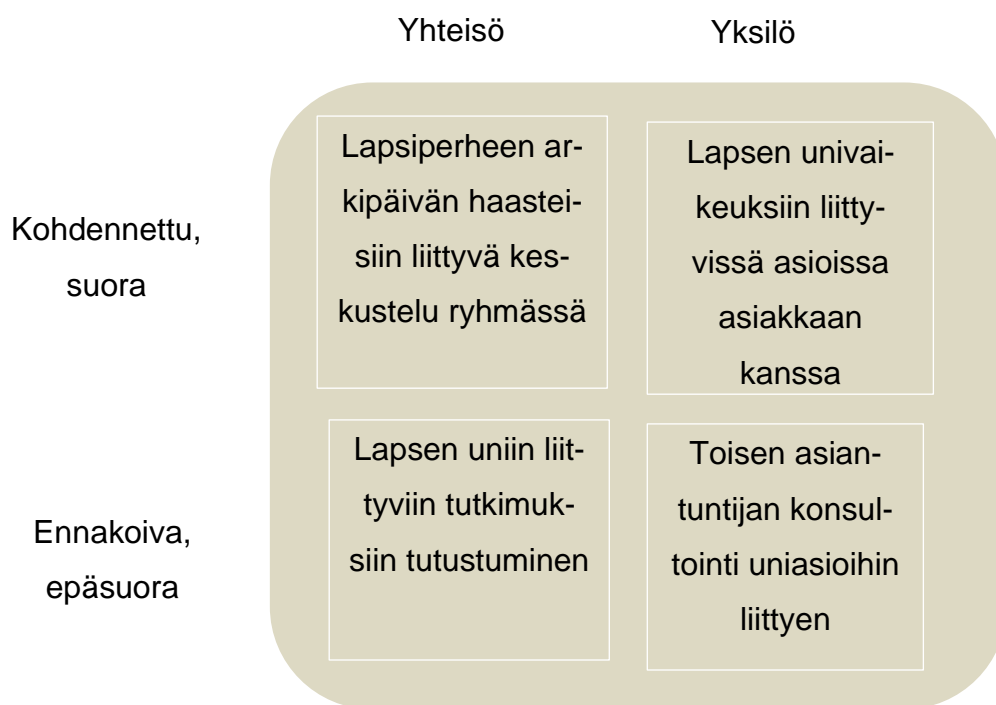
4.3 Psykososiaalinen työskentely varhaisessa vaiheessa

Sosiaalityö, etenkin perhetyön ja lastensuojelun kentillä, on lähes kokonaisuudessaan psykososiaalista työtä, jossa tärkeimpänä onnistumisen edellytyksenä on asiakkaan ja asiantuntijan välinen vuorovaikutus. Raunio (2009, 178) jakaa sosiaalityön kolmeen eri työmuotoon, jotka ovat byrokratiatyö, palvelutyö ja psykososiaalinen työ. Hänen näkemyksensä on, että sosiaalihjaajalle psykososiaalinen työtapa on palvelutyötä ja byrokratiatyötä haasteellisempaa. Psykososiaalinen työ edellyttää laaja-alaisempaa tietoa asiakkaan ongelmatilanteista ja ratkaisemiseen tarvittavia työkaluja vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Asiantuntijan tehtävänä on ottaa huomioon asiakkaan omat voimavarat sekä luoda tavoitteita, joiden täyttymisen tukena toimitaan. En niinkään koe asiantuntijan olevan kontrolloija vaan enemmänkin erilaisten vaihtoehtojen esille tuoja, jonka tehtävänä on toimia asiakkaan tukena. Muutostyön tarkoituksena on saada asiakkaalle ymmärrys omasta tilanteestaan, jonka eteen yhdessä työskennellään.

Raunio (2009, 179) toteaa, että psykososiaalista toimintatapaa käytetään huonossaisten ja syrjäytyneiden kanssa, joiden elämässä on vaikeuksia. Kun edellä mainittujen asiakasryhmien kanssa työskennellään, näin ollen psykososiaalinen työ on korjaavaa työtä eikä ennaltaehkäisevää. Ennaltaehkäisevästi tehtävässä psykososiaalisessa työskentelyssä on samoja piirteitä kuin korjaavassakin työskentelyssä. Psykososiaalinen työtapa voidaan nähdä myös terapeuttisena työskentelynä, jonka onnistumisen lähtökohtana on luottamuksellinen asiakassuhde. Työskentelyn terapeuttinen ulottuvuus liittyy psykososiaaliseen työhön sitä kautta, että työn tavoitteiden tarkoituksena on asiakkaan psyykinen selviytyminen. (Raunio 2009, 179.) Suomessa sosiaalityö on mielletty sekä määritelty erityisesti psykososiaalisiksi toiminnaksi, jossa kohteina ovat sekä psyykkiset että sosiaaliset kysymykset. Se on sijoittunut yhteiskunnallisen ja terapeuttisen muutostyön välimaastoon. Psykososiaalisen työn ydin on yksilön ja yhteisön välinen vuorovaikutus. Asiakkaan ja asiantuntijan välistä vuorovaikutusta, jossa asiantuntija tulee ammattitaidollaan osaksi asiakkaan elämän ongelmatilanteita. Asiantuntija on asiakastilanteessa samanaikaisesti huolenpitäjä, kumppani ja kontrolloija. Työntekijä sekä vastuuuttaa että tukee asiakasta hänen ongelmatilanteissaan eheytyemis- ja muutostyössä sekä pyrkii parantamaan asiakkaan omia toimintaedellytyksiä ja korostamaan henkilökohtaisia

voimavaroja. (Wallin 2011, 91–92.) Seuraavassa kappaleessa käsittelemme työskentelyä yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Wallin (2011, 93) käyttää teoksessaan kaaviota koulusosiaalityön ulottuvuuksista yhteisön ja yksilön tasoilla. Hänen mielestään koulusosiaalityön laaja-alaisuutta ja luonnetta kuvaa se, että yksilö ja yhteistyöt vuorottelevat. Hankaluuksia tuottaa sen tiedostaminen, kummasta työstä onkaan kyse. Kuviossa 1 näkyy se, miten äitien kanssa työskentelyä voidaan tarkastella niin yksilön kuin yhteisönkin tasolla.

Kuvio1. Äitien kanssa työskentely vertaistukiryhmässä (soveltaen Wallin 2011, 93)

Kaaviota pystyy hyvin soveltamaan oman tutkimuksen näkökulmaan; ensisynnyttäjä-äitien kanssa tehtävän työn merkityksestä ja monialaisuudesta. Työskentely kyseisen asiakasryhmän kanssa on sekä yksilön että yhteisötason työskentelyä. Kohdennettua ja suoraa työskentelyä on yhteisötasolla tarkasteltuna; jokaisessa lapsiperheessä on samanlaisia haasteita jossakin lapsen kehitysvaiheessa. Yksilötasolla haastavaan tilanteeseen pureudutaan yksilön kokemuksen ongelman kautta. Ennakoivaa ja epäsuoraa työskentelyä ovat yhteisötasolla asiantuntijan perehtyminen ai-

heeseen yleisemmällä tasolla. Yksilötyönä kyseisen asiakkaan tilanteesta konsultointi asiaan keskittyneen asiantuntijan kanssa. Työskentely on asiakastilanteen mukaan joko väliintuloa ja varhaista tukea yksilölle tai koko yhteisöön vaikuttavaa yleistä ja ennakoivaa työskentelyä (Wallin 2011, 94).

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tutkimuksen toteutus alkoi luomalla suunnitelma, jonka hyväksynnän jälkeen tutkin aiheeseen liittyvää teoriaa ja valmista materiaalia, joita sovellan oman työni ja aiheeni näkökulmista. Ennen haastatteluiden aloitusta kartoitin haastateltavia ja aieman tavoitteen, jonka mukaan olisi saada 5-6 haastateltavaa, onnistuin keräämään kasaan neljä (4) osallistujaa. Haastattelut toteutuivat yksilöhaastatteluin, siten että kolmen (3) kanssa tavattiin kasvotusten ja yhden (1) kanssa haastattelu toteutui Teams- verkkokeskustelualustaa hyödyntäen. Päädyin yksilöhaastatteluun ryhmähaastattelun sijasta niiden yksinkertaisemman järjestymisen sekä vallitsevan koronatilanteen vuoksi niin, että haastattelut olisivat mahdollisimman turvalista järjestää.

Ennen haastattelujen aloittamista tein kolme tutkimuslupahakemusta Seinäjoen alueella eri organisaatioihin, joissa tutkimukseen osallistuvat työskentelevät. Jokaisella organisaatiolla oli oma pohja tutkimuslupahakemukseen. Hyväksytyjen tutkimuslupien jälkeen toteutin haastattelut.

Jokaiselle tutkimukseen osallistujalle lähetin hyvissä ajoin, noin viikkoa ennen, haastattelurungon (liite 1.), tutkittavan suostumuslomakkeen (liite 2.) allekirjoitettavaksi sekä työhön liittyvän tutkimusselosteen (liite 3.).

5.1 Laadullinen tutkimus ja aineistonkeruu

Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on tutkia ilmiötä, jonka tuloksia ei ilmoiteta lukuina vaan tutkitaan ja kuvaillaan yksittäistä tapausta. Kvalitatiivinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita, toisin kuin määrällinen, kvantitatiivinen tutkimus. Tavoitteena on tutkittavan ilmiön ymmärtäminen ja tulkitseminen. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään haastattelemalla, jolloin saadaan suora kontakti kysyjän ja vastaajan välille. (Kananen, 2014, 18-20.) Ennen haastattelujen suorittamista on kuitenkin tiedettävä tutkimusongelma sekä sen ratkaisemiseen tarvittavat kysymykset. Haastattelu on eräänlainen keskustelu kysyjän ja vastaajan välillä. Pyritään saamaan sel-

ville valikoidulle aihepiirille tarvittavaa tietoa (Valli 2018, 24–25). Aineistonkeruu tapahtuu teemahaastattelulla eli puolistrukturoidulla haastattelulla. Teemahaastattelu on yksi yleisimmistä tiedonkeruumenetelmistä laadullista tutkimusta tehtäessä. Teemahaastattelussa valitaan teemat, joita halutaan selvittää. Teemojen pohjalta luodaan erilaisia kysymyksiä, joita käydään haastateltavien kanssa keskustellun läpi. Teemat voidaan käydä läpi missä järjestyksessä tahansa ja vastaaja antaa oman näkemyksensä jokaisesta teemasta ja niihin liittyvistä aiheista. Ne sisältävät avoimia kysymyksiä ja haastattelijan tehtävänä on pitää keskustelu aiheessa. Haastattelun voi suorittaa sekä ryhmä- että yksilöhaastatteluina. (Vilka, 2015, 80–81.)

Teemahaastattelua suoritettaessa kysyjällä on oltava jonkinlainen ennakonäkemyks kyseisestä aiheesta, jotta voi laatia keskustelulle teemat. Haastattelu etenee niin, että edetään laajasta kysymyksestä yksityiskohtaisempiin, jolloin saadaan haastateltava vähitellen avautumaan ja syventämään vastauksiaan. (Kananen 2014, 77.) Haastattelun teemat ovat varhainen puuttuminen ja tuki, vanhemmuuden tukeminen ja moniammatillinen yhteistyö. Lähetin haastattelurungon (ks. liite 1.) kysymyksineen tutkimuksen osallistujille tutustuttavaksi ennen haastattelua, jolloin heillä oli mahdollisuus valmistautua vastaamaan mahdollisimman laajasti kysyttäviin kysymyksiin. Haastattelut etenivät luovalla tavalla ilman, että noudatettiin tiettyä kysymysjärjestyksiä, vaan keskusteltiin teemoista siinä järjestyksessä, kun se oli keskustelun etenemisen kannalta luontevaa. Kysymykset pysyivät pääasiassa haastattelurungon mukaisina. Joitain tarkentavia kysymyksiä esittivät sekä tutkittava että tutkija.

Haastatteluun valikoitui asiantuntijoita, jotka työskentelevät ensisynnyttäjä-äitien kanssa. Itselläni oli ajatus ketä ja mistä organisaatiosta mahdollisesti haluaisin haastatella. Kävin keskustelua yhteistyökumppanin kanssa mahdollisista haastateltavista, niin että otin heidän toiveensa huomioon. Tutkimukseen osallistujat valikoituivat eliittiotantaa hyödyntämällä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 75). Tavoitteena oli saada 5–6 osallistujaa mukaan. Tutkimukseen osallistui yhteensä neljä (n=4) työntekijää eri organisaatioista. Vaikka osallistujien määrä ei toteutunut suunnitellusti, niin aineiston laajuus oli silti riittävä. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 33 sivua.

Eliittiotanta on yksi harkinnanvarainen menetelmä, jolla valitaan tutkimukseen osallistujat. Tutkimukseen valittu perusjoukko voi olla joko pieni tai suuri, mutta pääta-voite on saada haastateltavilta mahdollisimman paljon hyvää tutkimukseen tarvittavaa tietoa. Eliittiotannalla valitut haastateltavat tietävät tutkimuksen aiheesta työnsä puolesta työskennellessään tutkimuksen aiheen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 75.)

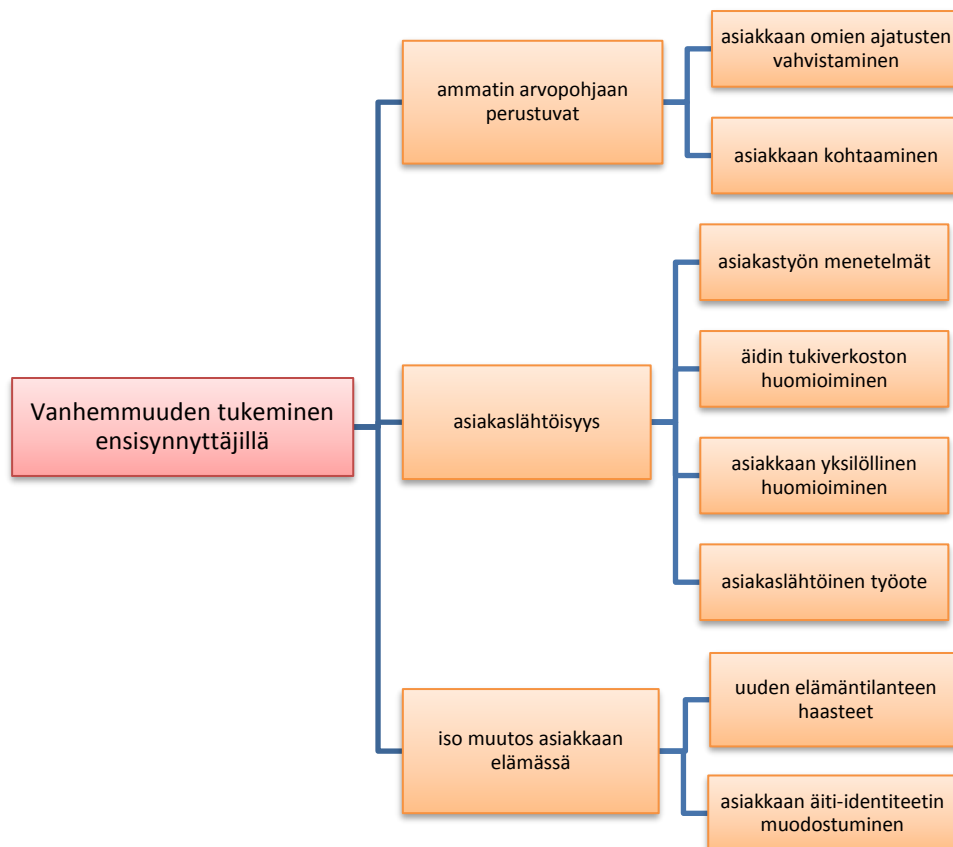
5.2 Aineiston analyysin toteuttaminen

Aineiston analyysin aloitin nauhoitettujen haastatteluiden litteroinnilla eli muuttamalla ne tekstimuotoon sanasta sanaan, jolloin aineistoon perehtyminen oli helppoa. Litterointi on työlästä, mutta samalla se on kuin vuoropuhelu kysyjän ja vastaajan välillä, ja haastateltava kykenee samalla arvioimaan, onko aineisto sisällöllisesti riittävää (Vilkkä 2015, 89). Nauhoitin haastattelut käyttämällä koulusta saamaani nauhuria puhelimen sijaan, sen turvallisuuden ja luotettavuuden vuoksi. Tämän jälkeen etsin saaduista aineistoista samankaltaisuuksia. Yhdistin samaa aihetta käsitteleviä sitaatteja teemoiksi, joista muodostui alateemoja. Jo muodostuneista alateemoista muodostui yläteemoja. Yläteemat yhdistin pääteemoiksi ja pääteemoille muodostui yhdistävä teema, joka on tutkimukseni päällimmäisin tutkimuskysymys, johon haettiin vastausta. Analysoin siis saatua aineistoa teemoittelu -menetelmää käyttäen. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että aineiston analyysivaiheessa tutkitaan aineistosta usein esiin tulleita teemoja joko kaikilta haastateltavilta tai vaan yhdeltä. Usein haastattelurunkoon asetetut oletusteemat tulevat vahvasti esiin aineistossa, mutta niiden lisäksi voi nousta teemoja, jotka ovat jopa mielenkiintoisempia kuin pääteemat. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 173.) Työn etenemisen ja rajaamisen kannalta on kuitenkin tehtävä vahva päätös niistä teemoista, joita aineistosta haluaa nostaa esille. Tuomen ja Sarajärven (2018, 80) mukaan teemoittelussa painottuu se, mitä kustakin valitusta teemasta on sanottu. Yksinkertaisesti sanottuna kyse on aineiston ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan.

Teemoittelun lisäksi analysoin aineistoani aineistolähtöisellä ja teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Alateemat ja osa yläteemoista muodostuivat aineistolähtöisen si-

sällönanalyysin perusteella. Pääteemat ja osa yläteemoista muodostuivat teoriaohjaavan sisällönanalyysin perusteella. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tehtävänä on luoda saadusta aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysissä käytetyt yksiköt, joita valitusta aineistosta saadaan, valitaan tutkimuksen tarkoituksen mukaan mutta eivät ole kuitenkaan ennalta valittuja. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81.)

Pohdiskelin ennen analyysin aloittamista aineistolähtöisen ja teorialähtöisen analyysin välillä, koska tutkimukseeni tullut teoreettinen viitekehys ohjaa haastattelurungon teemoittelua ja asetettuihin ennalta määriteltyihin teemoihin toivon saavani aineistosta materiaalia. Tuomen ja Sarajärven (2018, 82) mukaan tämäntyyppistä ongelmaa voidaan kokeilla purkaa käyttämällä teoriaohjaavaa analyysia. Tämä tarkoittaa sitä, että aineisto kytkeytyy teoriaan siten, että teoria toimii apuna, mutta analyysi ei ole suoraan teoriaan pohjautuva. Kuviossa kaksi on esimerkkikuva teemoittelusta. Liitteessä neljä löytyy tekemäni teemoittelu kokonaisuudessaan.

Kuvio 2. Esimerkki teemoittelusta

5.3 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä toteutin tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä säännöksiä, jotka on koostanut Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK. Työväni olen selkeästi erottanut muiden tutkimuksista otetun tekstin sekä oman tekstin kunnioittaen muiden saavutuksia ja tekstejä siten, että olen merkinnyt lähdeviitteet asianmukaisin ohjein (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta, 2013).

Ennen aineiston keräämisen aloittamista tein jokaiselle organisaatiolle hyviin tutkimuskäytäntöihin kuuluvat omat tutkimuslupahakemukset, jotka antoivat luvan suorittaa tutkimukseen liittyvät haastattelut. Kaiken kaikkiaan tein kolme (3) eri tutkimuslupahakemusta eri organisaatioihin.

Jokaiselta osallistujalta, joita on neljä (4), keräsin kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Tämän lisäksi korostin haastateltaville, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Ketään ei ole houkuteltu tai pakotettu osallistumaan. Tutkittavilla oli oikeus myös keskeyttää haastattelu ilman minkäänlaista perustelua ja milloin tahansa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019; Metropolia Ammattikorkeakoulu, 2020.)

Tutkimukseen osallistuvien anonymiteetti säilyy siten, että saaduista vastauksista ei voi saada selville, kuka tai missä organisaatiossa työskentelevä vastaaja on kyseessä. Tekstissä olen käyttänyt haastateltavista luotuja koodeja, esimerkiksi H1, H2. (Tietoarkisto [Viitattu 15.2.2021].) Osallistujien koodaaminen mahdollisti aineiston laajan käyttämisen, jolloin kaikki haastattelut ja sieltä saadut aineistot pystyttiin hyödyntämään tasapuolisesti. Tuloksissa esille tulevat sitaatit on myös esitetty niin, että pyrin jokaiselta osallistujalta poimimaan tasapuolisesti aiheeseen liittyviä sitaatteja. Nostan aineistossa esille ainoastaan organisaatiot yleisellä tasolla eli käytän vain joko julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimija -käsitteitä. Saatu aineisto on säilytetty siten, että se on vain tutkijan käytössä ja nähtävillä. Aineisto on hävitetty heti, kun se tutkimuksen kannalta oli mahdollista.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tähän opinnäytetyöhön on haastateltu neljää (n=4) ammattilaista, jotka työskentelevät ensisynnyttjä-äitien parissa Seinäjoen alueella eri organisaatioissa. Kaikilla haastateltavilla on useamman vuoden kokemus kyseisen asiakasryhmän kanssa työskentelystä. Tutkimuksessa ei tule esille missä organisaatiossa tai millä ammatinimikkeellä kukakin osallistuja työskentelee, koska se ei ole tutkimuksen kannalta oleellista. Oleellista oli vain se, minkä asiakasryhmän kanssa työskentelee. Tunnistettavuuden vuoksi olen muuttanut joihinkin sitaatteihin X-merkinnällä sellaiset henkilöt tai asiat, joista päättelystä voisi saada selville vastaajan.

6.1 Varhainen puuttuminen ja tuki ensisynnyttjä-äitien kanssa

Osallistujilta kysyttiin kysymyksiä, jotka liittyvät varhainen puuttumiseen ja tukeen ensisynnyttäjien kanssa työskennellessä. Esille nousseita asioita olivat vertaistuki ja sen merkitys, yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän merkitys ja huolen puheeksi ottaminen. Vertaistuki ja sen merkitys nähtiin isossa roolissa varhaisen tuen muotona. Lähes jokainen haastateltava nosti esille vertaistuen tärkeyden ja merkityksen. Tärkeäksi siinä koettiin se, että asiakkaille mahdollistettiin kokemusten jakaminen muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Yhden haastateltavan mukaan kokemusten jakaminen on asiakkaalle voimauttavaa. Kaikkien haastateltavien mukaan hyväksytyksi tuleminen tunne asiakkaalle koettiin myös merkittävänä asiakastyössä. Kaikenlaisten tunteiden kokeminen ja niistä puhuminen nähtiin myös tärkeänä.

...sitä että nää äidit pääsee jakamaan omia kokemuksiaan keskenään, mikä on äärimmäisen voimauttavaa. (H2)

...että on sitä tilaa sanoa tai myöntää se oma heikkoutensa, koska sitte taas jos koko aika joutuu pinnistelemaan niin se vie niin paljon voimavaroja...(H1)

No siis ihan sitä että jokainen äiti saa olla äiti omalla tavallansa...siis se että kaikki saa olla semmosia mitä niinku näin iästä, sukupuolesta, taustoista huolimatta. (H1)

Varhaista puuttumista ja tukea tarkasteltiin myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Suurin osa haastateltavista toivat esille sitä, että mitä aikaisemmin haasteisiin ja ongelmiin puututaan, niin sitä varmemmin vältetään isojen ongelmien syntyminen. Kaikki haastateltavat totesivat, että on kustannustehokkaampaa yhteiskunnalle, jos resurssit kohdennetaan varhaisen tuen työskentelyyn. Yksi haastateltavista nosti esille sitä, että yhteiskuntaan olisi hyvä saada enemmän lapsimyönteisyyttä. Lapsimyönteisyyden lisääminen vähentäisi lapsiperheiden paineita siitä, millaisia vanhempia kukin on. Kyseinen haastateltava käytti tähän esimerkkinä lasten niin sanotusti negatiivisten tunteiden, kuten kiukuttelu tai pettymys, näyttämistä julkisella paikalla siten, että muut julkisella paikalla olevat ihmiset välttäisivät tuomitsevia katseita ja sen sijaan tukisivat vanhempia. Eräs haastateltava puhui asiakkaiden kokemasta häpeästä erilaisten tunteiden tuntemisesta. Hän totesi häpeän erilaisten tunteiden tuntemisessa liittyvän Suomessa vallitsevaan kulttuuriin ja sen luomaan paineeseen.

...jos me tuetaan varhaisessa vaiheessa niin me voidaan ennaltaehkäistä valtava paljon asioita mitkä olis tai ei olis tapahtunu tiiäkö tulevaisuudessa, et hyvin pieni korjausliike mikä tehdään...(H2)

...ku tää on aika semmonen häpeä-kulttuuri tää Suomes. Okei toki nuoret ei enää niin ehkä enää niin mut se on kummiski vahvasti läsnä meillä... (H1)

Kaikissa haastatteluista korostettiin huolen puheeksi ottamista, vaikka se ei ollut haastattelun teemana. Yksi haastateltavista mainitsi kokemuksen tuoman rohkeuden huolten esille nostamisessa. Oman intuition pohjalta toimiminen ja sitä kautta huolen puheeksi ottaminen korostui useassa haastattelussa. Eräs haastateltava selvitti, että huolen puheeksi ottaminen on yksi tukemisen muoto, jota ensisynnyttäjät tarvitsevat. Ammattiin liittyvä ilmoitusvelvollisuus mainittiin kaikissa haastatteluissa.

Niin semmostakin tukea perheet tarvitsee että uskalletaan ottaa se puheeksi et musta nyt näyttää siltä et ootko sä saanut nyt nukuttua et mä oon vähän huolissani. Ottaa niinkun asian puheeksi. (H3)

...kokemus tuo sellasta jotenki niinku, hyvin herkästikin uskaltaa sitte ottaa puheeksi jos huomaa niinkun muutenki sellasta jotaki niinku et hei nyt pitää vähän niinku tässä hälytyskellojen soida että. (H4)

6.2 Vanhemmuuden tukeminen

Toisena haastattelun teemana oli vanhemmuuden tukeminen, etenkin ensisynnyttäjien kohdalla. Vanhemmuuden tukeminen ja varhainen tuki ja puuttuminen liitettiin toistuvasti yhteen haastatteluissa. Aineistossa mainittiin teemoja, jotka olisi voinut asettaa näiden molempien pääteemojen alle yhteensopivuutensa perusteella. Vanhemmuuden tukeminen pääteeman alle aineistosta nousi kolme yläteemaa; iso muutos asiakkaan elämässä, ammattieettisiin arvoihin liittyvät asiat ja asiakaslähttäisyys. Iso muutos asiakkaan elämässä muodosti alleen kaksi alateemaa, jotka ovat asiakkaan äiti-identiteetin muodostuminen ja uuden elämäntilanteen haasteet. Kahdessa haastattelussa korostettiin, että asiakastyössä huomioon otettava aihe on äitien uuden roolin muodostuminen aikaisemman roolin tilalle. Aiemman roolin puolisona, vaimona tai tyttöystävänä, tilalle tulee äitiys, joka on valtava muutos vanhemman identiteetille. Tämä identiteettiin liittyvä muutos tulisi haastateltavien näkemysten mukaan ottaa huomioon, koska se voi olla todella hämmentävääkin asiakkaalle. Parissa haastattelussa korostettiin uuden elämäntilanteen tuomaa epävarmuutta ja se että ensimmäistä kertaa vanhemmaksi tullessaan asiakas ei välttämättä itse tiedosta omia haasteitaan, jolloin työntekijällä on tässä kohdin tärkeä rooli tukijana.

...ku sä tuut ekaa kertaa vanhemmaksi niin et sä välttämättä niinku ite tiedosta että on jotain niinku vaikka ongelmaa. (H4)

...ensisynnyttäjät koska he ovat ihan uudessa elämäntilanteessa, että se on niin valtava muutos se, että ku sä oot vaan sinä ja puoliso, sit ku sullon se lapsi joka sitoo sut täysin... kaikki on uutta, ihan joka päivä uutta, joka hetki on uutta. (H2)

Ammattieettisiin arvoihin kuuluvat, asiakkaan arvokas kohtaaminen ja asiakkaan omien ajatusten vahvistaminen, esiintyivät useassa haastattelussa. Useassa haastattelussa korostettiin asiakkaiden tilanteiden huomioimista yksilöllisesti niin, että jokainen on erilainen vanhempi ja heillä on erilaiset tavat toimia. Yksi haastateltava nosti esille sen, että toisen tapa toimia ei ole suoraan kopioitavissa toiselle asiakkaalle vaan on monenlaista vanhemmuutta. Kunnioitetaan sitä vanhemmuutta, jota

asiakas toteuttaa. Asiakkaan omien ajatusten vahvistaminen korostui haastattelussa. Haastateltavat kokivat tärkeiksi vahvistaa äitien omia ajatuksia vanhemmuudesta sekä asiakkaiden kannustamisen toimia sellaisena vanhempana kuin on.

Sehän on hyvin semmonen yksilöllinen kokemus et minkälaisen vanhemmuuden roolin ottaa...(H3)

...kehua ja kannustaa kovasti siinä missä niinku on... (H4)

...että ne perheet huomais sen että on erilaisia tapoja, ja se on ihan hyvä tapa, usein se oma tapa. Et tavallaan tulis sitä luottamusta sinne perheeseen ja, siihen omaan vanhemmuuteen. (H3)

Asiakaslähtöisyys -yläteeman alle muodostui kolme alateemaa, jotka ovat asiakaslähtöinen työote, asiakastyön menetelmät ja äidin tukiverkoston huomioiminen. Asiakaslähtöinen työote esiintyi haastattelussa asiakkaan rohkaisemisena avun pyytämiseen, asiakkaan kokemien tunteiden ja ajatusten normalisointina, tiedon antamisena ja jakamisena sekä siten että asiakkaiden tarpeita ei tule olettaa. Lähes kaikki haastateltavat korostivat, että asiakkaita tulisi kannustaa ja rohkaista pyytämään apua arkeensa, oli asia mikä tahansa. Lisäksi monessa haastattelussa korostettiin sitä, että mikäli äidin jaksaminen on epävarmaa, niin se heijastuu koko perheen jaksamiseen. Useassa haastattelussa nostettiin esille se, että asiakkaiden kokemat tunteet ovat normaaleja äitinä koettuja tunteita ja sen esille nostaminen asiakastyössä on tärkeää. Kaikkien tutkimukseen osallistujien huomiona oli, että faktaan perustuvan tiedon antaminen ja jakaminen asiakkaalle koettiin tärkeäksi vanhemmuuden tukemisessa, koska vanhemmaksi tuleminen ensimmäisen kerran on jokaiselle täysin uusi kokemus. Kahdessa haastattelussa korostettiin sitä, että asiakkaan tarpeita ei tule olettaa, vaan asiakkaan tarpeita kuunnellaan. Työskentelyn tulisi olla perhelähtöistä.

Sellasta rohkeutta olis hyvä kaikille äideille ja näin ja sitä itse myötätuntoa ja semmosta niinku vahvistusta...et hei että silloin koko perhe voi hyvin jos niinku oikeesti ottaa vähä enemmän omaa aikaa ittellensä. (H1)

Paneutua siihen että tavallaan niinku mitä se asiakas haluaa eikä automaattisesti vaan kaikille niinku puhua niitä... (H4)

En tee oletuksia tai en tee johtopäätöksiä... (H2)

Saadun aineiston perusteella asiakastyön menetelmällisyys ja siihen liittyvät asiat esitettiin olevan tärkeä osa vanhemmuuden tukemisessa. Kaikissa haastatteluissa korostuivat asiakkaan kuuntelu, oman intuition käyttö asiakastyössä, hyvän vuorovaikutuksen luominen asiakkaan ja työntekijän välille ja sen merkitys asiakastyössä. Yksi haastateltavista kokee, että lempeä vuorovaikutus on tärkein työskentelymuoto, jonka avulla asiakkaan ja työntekijän välille syntyy luottamus. Useassa haastattelussa korostettiin sitä että, asiakasta tulee kuunnella ja olla aidosti läsnä asiakastilanteessa. Intuitio työmenetelmänä nousi yhdessä haastattelussa esille, jossa osallistuja korosti sitä, että muun muassa asiakkaan ilmeistä ja eleistä pystytään huomioimaan asiakkaan tilannetta, kuten väsymystä, ilman että asiakas itse nostaa asiaa esille.

...et sä niinku nappaat sieltä ilmeistä ja eleistä ja olemuksesta...et sitä aistimistaki se semmonen...(H4)

...ollaan niinku aistit herkällä kuuntelemassa ja havainnoimassa perheen sitä omaa tilannetta, minkälaisena perhe kokee sen oman vanhemmuutensa. (H3)

Joo mä ajattelisin että se tärkein menetelmä on se kohtaaminen ja vuorovaikutus. (H2)

Asiakkaan tukiverkoston huomioiminen työskentelyssä koettiin todella tärkeäksi. Kaikissa haastatteluissa nousi esille tukiverkoston huomioiminen ja sen kartoittaminen. Lähes kaikissa haastatteluissa tuotiin esille sen huomioiminen, missä asiakkaan tukiverkosto on, asuvatko esimerkiksi vauvan isovanhemmat toisella paikkakunnalla vai ovatko lähellä auttamassa asiakkaan arjessa. Yksi haastateltavista korosti sitä, että työskentelyssä tukiverkoston kartoittaminen ja siitä keskusteleminen on ensisijainen asia asiakastyössä.

...saattavat sukulaiset ja tukiverkostot jäädä johonki muualle niin sit se voi olla aika yksinäistä kun saa sen ensimmäisen vauvan. (H3)

Kyllähän se on niinku puheenaiheena aina se tuki, että harva perhe niinku on yksin tai siis sällaililla.(H4)

6.3 Moniammatillinen yhteistyö ensisynnyttäjien palveluissa

Moniammatillisuuteen liittyväksi pääteemaksi muodostui moniammatillisuuden merkitys ensisynnyttäjien palveluiden kohdalla. Pääteeman alle muodostui kolme yläteemaa, jotka ovat moniammatillisen yhteistyön toteutuminen, moniammatillisuuden hyödyt työskentelyssä ja moniammatillisuuden hyödyt työntekijälle. Vaikka kaikissa haastatteluissa mainittiin pääasiassa moniammatillisuuden hyötyjä, nostettiin esille myös joitain haasteita ja kehittämisen paikkoja. Yläteema moniammatillisen yhteistyön toteutuminen nitoo alleen neljä alateemaa; konsultointi, kokemusten jakaminen, yhteistyön toimivuus ja moniammatillisten kontaktien määrä.

Kaikissa haastatteluissa korostettiin muiden asiantuntijoiden ja työntekijöiden hyödyntämistä asiakastyössä siten, että konsultoidaan tarvittaessa muita työntekijöitä asiakkaiden tilanteista. Konsultointia käytettiin silloin, kun pohdittiin, miten asiakkaan kanssa työskennellään nyt ja miten voitaisiin toimia jatkossa. Konsultointi koettiin lähes kaikissa haastatteluissa erittäin tärkeäksi yhteistyön muodoksi.

... henkilö X tässä aina sitte työparina ja hänen apunsa ja konsultaationsa on kyl erityisen tärkeätä. (H4)

...niin sitten ottaa yhteyttä paikkaan X et hei mulla on tämmönen tapaus, että mitä mieltä sä oot tästä asiasta... (H1)

Parissa haastattelussa tuotiin esille joitain moniammatillisuuden toteutumiseen liittyviä haasteita. Haasteiksi nimettiin muun muassa resurssien vähyyys ja tällä hetkellä vallitsevan COVID-19 viruksesta johtuvan pandemiatilanteen vaikutukset. Pandemia tilanne vaikuttaa yhteistyön toimivuuteen siten, että muun muassa toisten alojen asiantuntijoiden saaminen kasvokkain tapahtuvaan yhteistyöhön koettiin olevan haaste.

Mut onhan tää koronavuosi sitten tuonut haasteita siihen, että ei olla voitu pyytää tänne vierailijoita, asiantuntijoita. (H3)

Kokemusten jakaminen muiden tahojen kanssa koettiin tärkeäksi, se esiintyi kahdessa haastattelussa. Yhdessä haastattelussa esiintyi muiden tahojen antaman tuen ja kokemusten jakamisen olevan hyödyksi työskentelyssä. Eräs haastateltava totesi käyttämiensä yhteyshenkilöiden ja yhteistyötahojen olevan tukihenkilöitä työntekijälle itselleen omassa työskentelyssä.

...enemmänki itellä on sellasia tukihenkilöitä taasen... (H1)

...paljo sinne jaetaan kokemuksia ja tällästä yhteistyötä. (H3)

Yhteistyön toimivuuden korostettiin olevan pääasiassa toimivaa mutta myös haasteita todettiin olevan. Kahdessa haastattelussa nostettiin esille julkisen ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön toteutumisen olevan hieman haastavaa. Sektoreiden välisen yhteistyön toimivuuteen esitettiin kehitettävää siten, että se olisi järjestelmällisempää ja systemaattisempaa.

Vähän ehkä neuvolastakin tietyllä tavalla oon saanu mutta aika nihkeesti kyllä että tuo yhteistyötaho on vielä vähän ehkä semmonen että sitä pitäis viedä paljon eteenpäin, et jotenki sitä näkyvyyttä ja semmosta. (H1)

...olis hyvä myös et siel olis joku ammattilainen joku kerta aina systemaattisesti...joka just on tää tietopankki niinku esimerkiksi lastenneuvolasta... (H2)

Verkostotyö ja siihen liittyvien kontaktien koettiin olevan tärkeitä asiakastyöskentelyssä kaikissa haastatteluissa. Moniammatillisten kontaktien määrän todettiin jokaisessa haastattelussa olevan viikoittaista. Joillakin haastateltavilla se saattoi olla jopa päivittäistä. Yksi haastateltavista totesi, että varsinainen asiakastyöskentely on pääasiassa yksin tehtävää työtä, mutta kuitenkin asiantuntijaverkostossa oli monen eri alan toimijoita tukemassa taustalla.

...kyllä mä nyt viikottain oon johki puheterapeuttiin tai perhetyöntekijään tai tota johonki muuhun tahoon, joskus jopa päivittäin. (H4)

Mutta semmonen viikottain niinku tulee tehtyä. (H1)

Toinen yläteema; moniammatillisuuden hyödyt työskentelyssä nitoo yhteen kaksi alateemaa, jotka ovat moninäkökulmaisuus ja kustannustehokkuus. Moniammatillisuuden hyötyjä tarkasteltiin perheiden ja varhaisen tukemisen näkökulmista. Yksi

haastateltavista nosti esille yhteistyön olevan tärkeää perheiden näkökulmasta siten, että palveluiden saatavuus ja se, mihin kaikkeen tukea asiakkaat voivat saada, tulee näkyväksi. Toinen haastateltavista korosti yhteistyön tärkeyttä varhaisen tuen ja puuttumisen mahdollistamisessa hyvissä ajoin.

Et yhteistyö on sillälailla tärkeää että perheet tulevat tietämään mitä kaikkea muutakin, minkälaista tukea voi saada... (H3)

Sit ku on niitä eri näkökulmia niin sitte se varhainen puuttuminen ja tukemisen pystyy mahdollistuun koska sitte taas jos on vaikka jotain mitä itte ei nää epänormaalina ja taas toinen näkee niin sitten niinkun pystyy heti puuttumaan... (H1)

Kustannustehokkuus nousi useassa haastattelussa moniammatillisen yhteistyön hyötynä. Tekemällä paljon yhteistyötä monien eri tahojen kanssa, pystytään asiakkaiden haasteisiin puuttumaan tarpeeksi ajoissa, niin etteivät haasteet muodostuisi liian hankaliksi, ja siten että asiakas saisi mahdollisimman paljon tukea ja apua yhdeltä taholta. Näin ollen resurssien vähemmällä käytöllä yhteiskunta säästäisi paljon, kustannukset pysyisivät pienempinä. Yksi haastateltavista korosti sitä, että asiakkaan ei tarvitsisi kulkea asiantuntijalta toiselle saadakseen tukea haasteisiinsa. Eräs haastateltavista nosti esiin asiakasprosessin nopeutumisen moniammatillisen yhteistyön tekemisen etuna.

... et kyllähän sillä säästettäs paljon rahaa sitte niinku. (H2)

...se on tosi tärkeätä että just sitä että pannaan ne viisaat päät yhteen ja miettään...eikä sitte hyppöötetä sitä asiakasta paikasta toiseen... (H4)

Kolmas yläteema; moniammatillisuuden hyödyt työntekijälle nivoo alleen kaksi alateemaa, jotka ovat useiden näkökulmien saaminen ja oman työskentelyn tarkastelu. Moniammatillisuuden hyödyllisyys korostui myös työntekijöiden työskentelyssä, jolloin omaa työskentelytapaa pohdittiin kriittisesti ja useiden eri näkökulmien saaminen auttoivat työntekijöitä tarkastelemaan asiakkaiden tilanteita laajemmin. Tämän koettiin olevan tärkeää, koska mitä laajemmin ja mitä useammasta näkökulmasta asiakkaan tilanteita tarkastellaan, niin saadaan mahdollisimman laajasti tuettua asiakkaiden tilanteita kokonaisvaltaisemmin. Yksi haastateltavista korosti sitä, että

työntekijöitäkään ei saisi jättää yksin, koska työ, jota tämän asiakasryhmän kanssa tehdään, on todella tärkeää.

...itte saattaa ajatella jotenki tietyllä tavalla ku toinen ajattelee toisella tavalla ja sitte saa niinku kriittisesti sit siinä vähä ajatella... (H1)

...tuota se vahvistaa jotenki sitä että mitä sä ite oot huomannu ja se tuo taas sitte taas sitä toista näkökulmaa siihen. (H4)

No siinä on sitä jaettua asiantuntijuutta... (H2)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ensisynnyttäjien kanssa työskentelevien näkemystä vanhemmuuden tukemisesta varhaisessa vaiheessa, johon sisältyy myös moniammatillisuuden merkitys eri toimijoiden välillä esikoisen synnyttäneille suunnattujen palveluiden kohdalla. Johtopäätöksissä käsittelen haastatteluista saatujen aineistojen tuloksia peilaamalla niitä aikaisemmin avaamaani teoriaan. Tutkimuksessa merkittävimmiä vanhemmuuden tukemiseen varhaisessa vaiheessa vaikuttaviksi asioiksi nousivat erilaiset asiakaslähtöisyyteen, asiakkaan elämänmuutokseen ja ammatin arvopohjaan liittyvät asiat. Varhaiseen puuttumiseen ja tukemiseen liittyviä tärkeitä asioita olivat vertaistuki, yhteiskunnallinen merkitys sekä huolen puheeksi ottaminen. Moniammatillisuuden merkitykseen liittyvät asioita olivat yhteistyön toteutuminen, yhteistyön hyödyt työskentelyssä ja hyödyt työntekijälle.

Tutkimuksessa merkittäväksi vanhemmuuden tukemiseen liittyväksi huomioitavaksi asiaksi nousi se, miten iso muutos ensimmäisen lapsen syntymä on vanhemmalle. Eritoten elämänmuutoksen vaikutuksia korostettiin olevan siinä, kun asiakkaalle tulee uusi rooli, jonka ympärillä elämä pyörii. Uusi rooli aikaisemman roolin tilalle on äitiys ja sen identiteetin muodostuminen. Useammassa haastattelussa nostettiin esille sitä, että uuden roolin omaksuminen saattaa olla jopa hämmentävää ja aiheuttaa monenlaisia tunteita. Myös Vilen ym. (2013, 94–95) toteaa, että äitiys on muutos omaan identiteettiin, parisuhteeseen ja omaan elämään. Lisäksi myös Tarkka (1996, 20) puhuu siitä, että synnytyksen jälkeen uuden identiteetin löytäminen voi aiheuttaa positiivisten ajatusten lisäksi myös negatiivisia tuntemuksia, joiden vuoksi äidin minäkuva on hetken kateissa.

Kaikki haastateltavat korostivat uuden elämäntilanteen muutoksen tuovan kaikenlaisia tunteita, ja se on tärkeää tuoda esille myös asiakkaalle. Vanhemmuus saattaa aiheuttaa epävarmuutta uudesta tilanteesta, joka on kuitenkin täysin normaalia, eikä negatiivisiakaan tunteita tarvitse hävetä. Myös Rätty (2016) kirjoittaa, että yksinäisyyden lisäksi saatetaan tuntea paljon epävarmuutta vanhemmuudesta, onko hyvä

tai edes riittävä vanhempi. Saadun aineiston perusteella tulisi myös tuoda asiakkaalle esille se, että on olemassa monenlaista vanhemmuutta. Jokainen on omanlainen vanhempi lapselleen. Tästä aiheesta puhuvat myös Järvinen ym. (2012, 125) todeten että kukaan ei ole koskaan täysin valmis vanhempi, vaan siihen kasvetaan ja kehitytään koko ajan.

Teoriassa tuon esille psykososiaalisen työtteen, jossa on terapeuttisia piirteitä (ks. Raunio 2009, 178–179). Asiakkaan kanssa keskustellaan ja pohditaan yhdessä miten mahdollisista haasteista päästäisiin eteenpäin. Psykososiaalisen työn onnistumisen perustana on asiakkaan ja työntekijän välinen luottamuksellinen asiakassuhde. Lähes kaikki haastateltavat painottivat hyvän vuorovaikutuksen ja luottamuksellisen suhteen luomisesta asiakkaan kanssa työskennellessä. Myös Raunio (2009, 179) puhuu psykososiaalisesta työtavasta ja siitä että, se voidaan nähdä myös terapeuttisena työskentelynä, jonka onnistumisen lähtökohtana on luottamuksellinen asiakassuhde.

Työskentely on asiakastilanteen mukaan joko väliintuloa ja varhaista tukea yksilölle tai koko yhteisöön vaikuttavaa yleistä ja ennakoivaa työskentelyä (Wallin 2011, 94). Tämä Wallinin (2011, 94) toteamus nousi esiin myös haastatteluissa. Lähes jokaisessa haastattelussa esitettiin yhteiskuntaan ja yhteisöön liittyviä tekijöitä, kuten yhteiskunnan luomia oletuksia vanhemmuudesta, kustannustehokkuutta ja sitä, miten tärkeä asioihin on vaikuttaa ennalta niin, että isoja tai vaikeita haasteita ei ehdi muodostumaan. Jokainen haastateltava kuvaili varhaisen puuttumisen ja tukemisen käsitettä samalla tavalla kuin Varhaisen tuen käsikirjassakin (2012) se kuvaillaan; varhainen puuttuminen ymmärretään ongelmakohtiin puuttumisena aikaisessa vaiheessa, jolloin ongelmien vaikeutumista pyritään estämään.

Huolen puheeksi ottaminen nousi lähes jokaisessa haastattelussa esille, vaikka siihen liittyviä kysymyksiä ei suoranaisesti ollut. Tutkimuksen teoriassa olen käsitellyt sitä Koskimiehen ym. (2012, 22–249) esittämän Huolen vyöhykkeistön kautta. Huolen vyöhykkeistö on kehitetty perheiden kanssa työskentelevien yhteistyön tueksi. Sen tarkoituksena on kannustaa työntekijöitä pohtimaan omaa työskentelyään, tart-

tumaan omiin huoliinsa kunnioittavasti ja pyytää itselleen apua tarvittaessa. Aineistossa huolen puheeksi ottaminen todettiin olevan jokaisen ammattivelvollisuus, johon kokemuksen todettiin yhden haastateltavan suusta vaikuttavan positiivisesti.

Haastatteluun osallistuneilta kysyttiin moniammatilliseen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Tutkimuksessa nousi esille moniammatillisuuteen liittyviä merkityksellisiä asioita, kuten asiakkaan tukiverkoston huomioiminen, moniammatillisuuden hyötyjä työskentelyssä ja työntekijöille itselleen. Asiakkaan tukiverkoston huomioiminen pidettiin todella tärkeänä työskentelyssä. Varsinaisesti itse asiakastyössä asiakkaan tukiverkostoa ei osallisteta työskentelyssä tai tehdä heidän kanssaan tiivistä yhteistyötä. Kaikkien haastateltavien mukaan se on kuitenkin aina mukana asiakastyössä jollain tavalla. Asiakkaan tukiverkostosta keskustellaan ja samalla tiedostellaan sen hyödynnettävyyttä asiakkaan arkeen.

Moniammatillisuuteen liittyviä asioita nousee esille myös Varhaisen tuen käsikirjassa (2012), jossa sitä kuvaillaan siten että, eri alojen työntekijät sekä vanhemman lähiverkosto tekevät yhteistyötä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Työskentelyn ytimenä ovat ihmisten aito osallisuus, tukiverkostojen tuen hyödyntäminen sekä monipuolinen yhteistyö. Moniammatillisen yhteistyön hyötynä nähtiin olevan moninäkökulmaisuus asiakkaan tilanteen selvittämiseksi. Pääasiassa yhteistyö näyttäytyi konsultointiapuna asiantuntijoiden välillä. Yhdellä haastateltavista oli säännöllisemmin työpari, jonka tuen ja konsultoinnit hän koki erityisen tärkeänä. Kuten Järvinen ym. (2012, 93) toteaa, moniammatillinen työskentely voi tarkoittaa joko jatkuvaa yhteistyötä tai tarvittaessa hetkellisesti käytettävää työskentelyä. Aineistosta nousi kuitenkin esille, että yhteistyö voisi etenkin kolmannen sektorin toimijoille olla säännöllisempää ja järjestelmällisempää, jotta heidän asiakkaillaan olisi mahdollisimman laajasti tietoa tarjolla.

Tutkimuksen tuloksista ilmenee lisäksi se, että työskenneltiin sitten kolmannella tai julkisella sektorilla niin tärkeät asiat, jotka liittyvät varhaiseen tukeen ja puuttumiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen, olivat samankaltaisia. Työntekijät tukevat ja ottavat huomioon asiakkaan tilanteita samankaltaisesti. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä työmuoto jokaisella sektorilla toimiville työntekijöille. Sen koettiin ole-

van erityisen tärkeää varhaisen tuen työskentelyssä, koska mitä aikaisemmin ja laajemmin haasteisiin puututaan, sitä paremmin vältetään isojen ongelmien syntymistä.

8 POHDINTA

Yhteistyökumppanin kanssa keskustellessa tutkimuksen aiheesta ja rajauksesta esille nousi kolmannen sektorin toimijan haasteita siitä, miten moniammatillinen yhteistyö toteutuu. Tuloksissa kaikki tutkimukseen osallistujat nostivat esille lähes ainoastaan moniammatillisuuden hyötyjä, vaikka joitakin kehittämiskohteita sieltä nousikin. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi moniammatillisen työskentelyn vahvistamisen ja lisäämisen tukena sosiaalialan kentällä. Toivon, että tutkimustani voitaisiin hyödyntää moniammatillisen työskentelyn kehittämiseen esimerkiksi siten, että jo olemassa olevia resursseja hyödynnettäisiin moniammatillisen työskentelyn lisäämiseen ja jonkinlaista joustamista, jolla mahdollistetaan yhteistyön lisääminen eri sektoreiden välillä toimimiseen. Opinnäytetyöni vahvistaa näkemystä siitä, miksi ennaltaehkäisevä työ on tärkeää ja miksi ennaltaehkäisevään työhön tulisi panostaa. Tutkimusta voivat hyödyntää esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla toimivat ammattilaiset, jotka työskentelevät vanhemmuuden tukemisen ja varhaisen tukemisen parissa perheiden kanssa.

Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen tuki ovat myös osana sote-uudistusta. Esimerkiksi lapsi- ja perhepalveluita kehitetään muutosohjelmassa, jota jatketaan vuosina 2020-2022 Sanna Marinin hallitusohjelman linjausten mukaisesti. LAPE-muutosohjelman avulla halutaan vahvistaa erityisesti lasten, nuorten ja perheiden varhaista tukemista arjessa. Ennaltaehkäisevän työn merkitys ja tarpeellisuus on huomioitu siten, että hankkeet, jotka panostavat edellä mainittujen asiakasryhmien varhaiseen tukemiseen, on heidän mahdollista hakea valtiolta avustusta toimintaansa. (Valtioneuvosto [Viitattu 16.02.2021].)

Tutkimukseen saadusta aineistosta keskeiseksi teemaksi nousi vertaistuki, jota en tutkimuksen teoriassa käsittele. Vertaistukea voitaisiin tutkia omana käsitteenään siten, että sitä tarkasteltaisiin ensisynnyttäjien kanssa työskentelyn ja heidän kanssaan työskentelevien näkökulmasta. Työntekijöiden näkökulmasta vertaistuelle voisi nousta erilaisia merkityksiä kuten, mitä vertaistuki tarkoittaa työmuotona tai minkälainen merkitys sillä on työskentelyyn.

Palautin ensimmäisen alustavan suunnitelmani 2019 keväällä. Aihe oli kuitenkin niin laaja, että en keksinyt itselleni mieleistä näkökulmaa, josta aihetta tarkastelisin. Kesken opintojen sain tietää, että odotan esikoistani, ja hänen synnyttyänsä vahvistui ajatukseni siitä, että ensimmäinen tutkimuksen aihe ei ollut minua varten. Elämäntilanteeni ensisynnyttäjänä muodosti kiinnostuksen tutkimukseni aiheeseen. Aihe on itselleni mielenkiintoinen, joten tutkimuksen parissa työskentely oli koko ajan erittäin mielenkiintoista. Ajan löytyminen opiskeluun oli haastavaa ja vauva-arkeen liittyvät vähäuniset tai jopa unettomat yöt vaikuttivat työn etenemiseen negatiivisesti. Olin kuitenkin itselleni armollinen ja työstin tutkimusta aina omien voimavarojeni mukaan. Teorian kerättyäni aloitin haastatteluiden suunnittelun. Alkuperäinen tavoitteeni oli suorittaa ryhmähaastattelu tutkimukseeni osallistuvien kesken, mutta koronan takia suoritin haastattelut kahden kesken jokaisen haastateltavan kanssa. Tavoitteena oli saada viidestä kuuteen ($n=5-6$) osallistujaa mutta loppujen lopuksi niitä tuli yhteensä neljä ($=4$). Haastatteluja tehdessäni huomasin saavani erittäin laajan aineiston, vaikka osallistujamäärä ei täyttänytkaan tavoitetta. Aikataulullinen syy oli myös siihen, miksi osallistujat jäivät neljään, koska olin itselleni asettanut tavoitteeksi esitellä lähes valmis opinnäytetyö helmikuun seminaarissa. Viimeisin haastattelu toteutui tammikuun 2021 alussa, joten aineiston analysointi oli aloitettava mahdollisimman nopeasti, koska asetin itselleni henkilökohtaiseksi tavoitteeksi saada työ valmiiksi helmikuussa.

Haastatteluista tehdessä tein oman havainnon siitä, että vanhemmuuden tukeminen ja varhainen tuki ja puuttuminen esiintyivät kaikkien haastateltavien kanssa käydyissä keskusteluissa lähes koko ajan samoissa lauseissa. Tutkimukseen osallistuneet työskentelevät ennaltaehkäisevällä lastensuojelun kentällä, jossa vanhemmuutta tuetaan sellaisessa vaiheessa, jossa ei isoja ongelmia ole ehtinyt syntyään. Aiheet ovat keskenään erilaisia, mutta kuitenkin kaikki haastateltavat vastasivat molempien teemojen alla oleviin kysymyksiin siten, että vastaukset olisi voinut asettaa molempien teemojen alle. Seuraava sitaatti ei valikoitunut aineiston analyysiin, mutta se kuvastaa hyvin haastatteluista tekemääni havaintoa:

Jotenki varhainen tukeminen ja varhainen puuttuminen niin se on jotenki varmaan kuitenkin tätä työn ydintä ja sisältöä, niin se on jotenki niin luontevaa et sitä on vaikeeta jotenki pukea sanoiksi. (H4)

Pohdin pitkään, että edellä oleva sitaatti voisi hyvin olla osa koko opinnäytetyöni otsikkoa, koska tutkimukseeni osallistujat työskentelevät päivittäin näiden kahden teeman kanssa. Päädyin kuitenkin olemassa olevaan otsikkoon: Ensisynnyttäjä-äitien kanssa työskentelevien näkemys vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta, koska se on koko tutkimukseni isoin tutkimuskysymys.

Kun tarkastelen omaa työtäni verraten sitä sosiaalialan kompetensseihin (Sosionomi (AMK) Kompetenssit [Viitattu 25.1.2021]), koen oppineeni enemmän asiakastyön osaamisestani, johon liittyvät vahvasti ennaltaehkäisevän työtteen ja varhaisen tuen ja puuttumisen käsitteiden soveltaminen. Työni keskeisinä teemoina olivat nimenomaan nämä käsitteet. Tutkimuksen tekeminen antoi minulle myös paljon oppeja tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tutkimuksen tekeminen oli niin mielekästä, että voisin harkita joskus tekeväni tämän myös uudestaan. Paljon työtunteja ja erittäin paljon ajatustyötä tutkimuksen parissa on vierähtänyt ja yllätyksenä tulikin se, miten paljon ajatustyötä tällaisen tutkimuksen tekeminen vaatii ja myös paljon sellaista työtä, jota ei tutkimuksessa tule esille, kuten erinäisten sopimusten teko. Oma kokemukseni on, että tutkimukseni vastaa hyvin asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen tekeminen on opettanut minulle etenkin armollisuutta itseäni kohtaan ja sitä, että uskon itseeni ja omiin taitoihini enemmän. En olisi vuosi sitten uskonut, että saan tämän tutkimuksen valmiiksi vauvavuoden aikana. Pienen lapsen kanssa työskentelyssä on ollut haasteita, mutta todistettavasti kaikki on mahdollista, mikäli siihen itse uskoo.

LÄHTEET

- Ahoinpelto, P. 2016. Äitiys on monikerroksinen huolenpidon jatkumo. [Verkkoleh-tiartikkeli]. Kirkko ja kaupunki. [Viitattu 27.09.2020]. Saatavana: <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/aitiys-on-monikerroksinen-huolenpidon-jatku-1#5362f95f>
- Arnkil, T-E, Eriksson E., Saikku P., 1998. Huolen harmaa vyöhyke. Dialogi: Sosi-aali- ja terveystieteen tutkimus- ja kehittämiskeskusten lehti (8), 8–11. Stakes.
- Heinonen, H., Väisänen, A. & Hipp, T. 2012. Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät? [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. [Viitattu 15.2.2021]. Saatavana: https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Miten_lastensuojelun_kustannukset_kertyvat.pdf
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. [Verkkokirja]. Helsinki: Helsingin yliopisto. [Viitattu 14.10.2020]. Saata-vana Ellibs-e -kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M & Virolainen A. 2012. Perheen parhaaksi: Perhetyön arkea. 2. uud. painos. Porvoo: Bookwell Oy.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivi-sen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. 4. uud. laitos. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Kommeri, H. 2017a. Äitimyytti. [Verkkosivu]. Helsinki: Maria Akatemia. [Viitattu 3.10.2020]. Saatavana: <https://www.naisenvakivalta.fi/aitimyytti/>
- Kommeri, H. 2017b. Äitiys ja tunteet. [Verkkosivu]. Helsinki: Maria Akatemia. [Vii-tattu 3.10.2020]. Saatavana: <https://www.naisenvakivalta.fi/aitiys-ja-tunteet/>
- Koskimies, M., Pyhäjoki J. & Arnkil T., E. 2012. Hyvien käytäntöjen dialogit: Opas dialogisen kehittämisen ja kulttuurisen muutoksen tueksi. [Verkkójulkaisu]. Tam-pere: Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 21.8.2020]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90856/URN_ISBN_978-952-245-638-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.
- Laitinen, M. & Pohjola, A. 2010. Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.
- Metropolia Ammattikorkeakoulu. 2020. Ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulussa. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.02.2021]. Saatavana: <https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/eettinen-toimikunta>

- Mielenterveystalo. Ei päiväystä. Vanhemmuuteen vaikuttavat tekijät. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.8.2020]. Saatavana: https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/vanhemmille/perhe_ ja_vanhemmuus/vanhempien_merkitys/Pages/vanhemmuuteen_vai_kuttavat_tekijat.aspx
- Ojanen, P. 2013. Vanhemmuuden varhaisen tukemisen mallinnus: Meidän vauva - verkoston askeleet kohti vauvaperheiden hyvinvointia. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Ylempi AMK opinnäytetyö.[Viitattu 8.2.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61765/Ojanen_Paivi.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ovaska, A. & Koskela, V. Ei päiväystä. Haittoja vähentävän työn opas: Völjy-kehittämishankkeessa koetut hyvät käytännöt. [Verkkosivusto]. A-klinikkasäätiö: Völjyhanke. [Viitattu 3.10.2020]. Saatavana: https://a-klinikkasaatio.fi/sites/default/files/2019-12/haittoja_vahentavan_tyon_opas_voljy.pdf
- Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. [Verkkokirja]. Helsinki: Gaudeamus. [Viitattu 17.8.2020]. Saatavana Ellibs -verkkopalvelusta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Räty, M. 2016. Äitiys ravistaa mieltä ja kehoa. [Verkkolehtiartikkeli]. Kirkko ja kaupunki. [Viitattu 27.09.2020]. Saatavana: <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/aitiys-ravistaa-mielta-ja-keh-1#5362f95f>
- Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Seinäjoen kaupunki. 2020. Aallokko 0 – 12 -vuotiaiden palvelut. [Verkkosivusto]. [Viitattu 3.10.2020]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/sosiaali-ja-terveys/perhekeskuspalvelut/aallokko-0-12-vuotiaiden-palvelut/#e2a3f5f0>
- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2017 [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö STM.[Viitattu 6.1.2021]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf
- Sosionomi (AMK) Kompetenssit. Ei päiväystä. Seinäjoen ammattikorkeakoulun opinto-opas [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki. [Viitattu 4.11.2020]. Saatavana: <https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/79>
- Tarkka, M-T. 1996. Äitiys ja sosiaalinen tuki: ensisynnyttäjän selviytyminen äitiyden varhaisvaiheessa. Tampere: Tampereen yliopisto. Väitösk.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. Päivitetty 15.5.2020.Synnytyksen jälkeinen masennus. [Verkkosivusto]. Helsinki. [Viitattu 26.1.2021]. Saatavana: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ ja_lastenneuvola/synnytyksen-jalkeinen-masennus#riskitekij%C3%B6it%C3%A4
- Tietoarkisto. Ei päiväystä. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. [Verkkosivu]. Tampere: Tampereen yliopisto. [Viitattu 15.2.2021]. Saatavana:

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>

Tilastokeskus. ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Äidit tilastoissa 2020. [Viitattu 26.1.2021]. Helsinki. Saatavana: http://www.stat.fi/tup/tilastokirjasto/aidit_tilastoissa_2020.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Uudistettu laitos. Laadullinen tutkimus ja sisälönanalyysi. [Verkkokirja]. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. [Viitattu 15.10.2020]. Saatavana Ellibs-e -kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. [Verkkojulkaisu]. Helsinki. [Viitattu 12.1.2021]. Saatavana: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 16.02.2021]. Saatavana: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf?_ga=2.214357207.1174748427.1613469630-1170762988.1610477358

Valli, R. 2018. 5. uudistettu painos. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus. Saatavana Ellibs- e -kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa: Avaimia hyvinvointiin. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Valtioneuvosto. Ei päiväystä. Lapsi- ja perhepalveluja parannetaan muutosohjelmassa. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.02.2021]. Saatavana: <https://soteuudistus.fi/palvelujen-kehittaminen/lapsi-ja-perhepalvelut>

Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki. 2018. [Verkkosivusto]. Kuopio: Pohjois-Savon Liitto. [Viitattu 23.10.2020]. Saatavana: <https://www.lapepohjoissavo.fi/ammattilaisille/tyokalupakki/vanhemmuuden-ja-parisuhteen-tuki.html>

Varhaisen tuen käsikirja. 2012. [Verkkojulkaisu]. Pieksämäki: Pieksämäen kaupunki. [Viitattu 19.8.2020]. Saatavana: <https://www.pieksamaki.fi/wp-content/uploads/kasikirjajulkinenversio.pdf>

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R., 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä: Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S., Kurvinen, A. 2013. Lapsuus: erityinen elämänvaihe. 1.-5 painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. [Verkkokirja]. Jyväskylä: PS-kustannus. [Viitattu 14.10.2020]. Saatavana Ellibs-e -kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Tutkittavan suostumus -lomake

Liite 3. Tutkimuksen tiedote

Liite 4. Teemoittelu

Liite 1. Haastattelurunko

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Tutkimuskysymykset:

- Mitkä asiat työntekijät kokevat tärkeiksi vanhemmuuden tukemisessa ensisynnyttäjien kohdalla?
- Millaista varhaista tukea ensisynnyttäjät työntekijöiden mielestä tarvitsevat?
- Miten moniammatillisuus näkyy eri toimijoiden välillä ensisynnyttäjä-äitien palveluiden kohdalla?

Taustatiedot

- Missä organisaatiossa työskentelet?
- Kauanko olet työskennellyt ensisynnyttäjien/asiakasryhmän kanssa?

Teema 1 Varhainen puuttuminen ja tuki

- Mitä varhainen tuki vanhemmuuden tukemisen yhteydessä sinun mielestäsi tarkoittaa? Millaista se on sinun työssäsi?
- Mitä varhainen tuki merkitsee ensisynnyttäjien kanssa työskennellessä? Millaista varhaista tukea ensisynnyttäjät työntekijöiden mielestä tarvitsevat?
- Mitä asioita koet tärkeänä varhaisen puuttumisen ja tukemisen ohjaustyössä ja menetelmissä? Mitä keinoja, mittareita ja työvälineitä käytät tätä tukemaan?

Teema 2 Vanhemmuuden tukeminen

- Mitä kaikkea vanhemmuuden tukeminen mielestäsi on?
- Miten vanhemmuutta tuetaan varhaisessa vaiheessa?
- Mitkä asiat koet tärkeäksi huomioida vanhemmuuden tukemisessa ensisynnyttäjien kohdalla?

Teema 3 Moniammatillinen yhteistyö

- Mitä yhteistyötahoja hyödynnät/käytät työssäsi?
- Miten paljon teet yhteistyötä muiden tahojen kanssa ja missä asioissa?
- Miten tärkeäksi koet moniammatillisuuden työssäsi? Erityisesti vanhemmuuden tukemisessa/varhaisessa puuttumisessa ja tuessa?
- Miten paljon asiakkaan tukiverkosto on mukana työskentelyssä?
- Miten asiakkaan tukiverkostoa osallistetaan mukaan yhteistyöhön? Entä vertaisia, kokemusasiantuntijoita?

Liite 2. Tutkittavan suostumus -lomake

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: Ensisynnyttäjä-äitien kanssa työskentelevien näkemys vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta

Tutkimuksen toteuttaja:

Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tutkija: Suvi Haka-Aho,
sähköposti:

Opinnäytetyön ohjaaja: Aino Alaverdyan, puhelin:

sähköposti:

Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on olisi saada asiantuntijoiden/työntekijöiden, jotka työskentelevät ensisynnyttäjä-äitien kanssa, näkökulma vanhemmuuden tukemisesta varhaisessa vaiheessa muun muassa vastaamalla kysymyksiin: Mitä on otettava huomioon työskennellessä asiakkaiden kanssa, millaisia teemoja/aiheita he ottavat huomioon omassa työssään, millaista tukea ensisynnyttäjä-äidit heidän mielestään tarvitsevat ja mitä he kokevat olevan tärkeää vanhemmuuden tukemisessa varhaisessa vaiheessa.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Liite 3. Tutkimuksen tiedote

Tiedote tutkimuksesta

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Ensisynnyttäjä-äitien kanssa työskentelevien näkemys vanhemmuuden varhaisesta tukemisesta.

1. Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkimuksen tarkoituksena olisi saada asiantuntijoiden/työntekijöiden, jotka työskentelevät ensisynnyttäjä-äitien kanssa, näkökulma vanhemmuuden tukemisesta varhaisessa vaiheessa

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä.

2. Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen/haastattelun koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerätyt tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

3. Tutkimuksen tarkoitus

Tarkoituksena olisi saada asiantuntijoiden/työntekijöiden näkemys vanhemmuuden tukemisesta, etenkin ensisynnyttäjä-äitien kohdalla. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on vastata muun muassa kysymyksiin: Mitä on otettava huomioon työskennellessä asiakkaiden kanssa, millaisia teemoja/aiheita he ottavat huomioon omassa työssään, millaista tukea ensisynnyttäjä-äidit heidän mielestään tarvitsevat, mitä he kokevat olevan tärkeää vanhemmuuden tukemisessa varhaisessa vaiheessa sekä miten moniammatillisuus näkyy heidän työssään.

4. Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimus toteutetaan Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja tutkijana toimii opiskelija Suvi Haka-Aho. Tutkimus on osa opinnäytetyötä. Tutkimuksen tilaajana toimii Seinäjoen Kansalaisopisto.

5. Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimusaineisto kerätään yksilöhaastatteluin huomioiden tämän hetken turvallisuussuosituksia, kuten kasvomaskin käyttö, riittävä turvaväli ja käsihygieniat. Haastattelu on mahdollista suorittaa myös etänä osallistujan halutessa.

Haastattelun kokonaiskesto on arviolta 1 -1,5 tuntia. Nauhoitan keskustelun nauhurilla, josta pystyn aineiston muuttamaan kirjalliseen muotoon.

Haastatteluista saaduista aineistosta ei pysty tunnistamaan kuka haastatteluun on osallistunut.

Haastateltavan henkilöllisyys anonymisoidaan eli saatua haastatteluaineistoa ei pystytä

yhdistämään suoraan kehenkään tiettyyn henkilöön. Tutkimuksessa nostan esille vain organisaatiot yleisellä tasolla kuten esimerkiksi kolmannen sektorin tai julkisen sektorin toimija. Haastatteluista

saadun aineiston säilytän vain sen ajan, mitä tutkimuksen kannalta on tarpeellista.

Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja se on vain tutkijan käytettävissä. Yksittäisille

tutkittavalle annetaan tunnuskoodi ja häntä koskevat tiedot säilytetään koodattuina

tutkimusaineistossa. Tutkimuksen valmistuttua kaikki saadut aineistot hävitetään.

6. Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

7. Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kyseessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimessa Theseus-tietokannassa

8. Tutkimuksen päättäminen

Haastatteluun osallistuja voi halutessaan keskeyttää haastattelun ilman mitään perusteluja. Tutkimuksen tavoitteellinen valmistumisajankohta olisi helmikuu 2021. Se on vapaasti luettavissa verkossa Theseus- tietokannassa.

9. Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

10. Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Suvi Haka-Aho

Puh.

Sähköposti:

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori

Nimi: Aino Alaverdyan

Korkeakoulu / yksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Puh.

Sähköposti:

Liite 4. Teemoittelu

1(1)

Alateemat	Yläteemat	Pääteemat	Yhdistävä teema
Asiakastyön menetelmät Äidin tukiverkoston huomioiminen Asiakkaan yksilöllinen huomioiminen Asiakaslähtöinen työote Asiakkaan kohtaaminen Asiakkaan omien ajatusten vahvistaminen Asiakkaan äiti-identiteetin muodostuminen Uuden elämäntilanteen haasteet	Asiakaslähtöisyys Ammatin arvopohjaan perustuvat Iso muutos asiakkaan elämässä	Vanhemmuuden tukeminen ensisynnyttäjien kohdalla	Ensisynnyttäjien vanhemmuuden tukeminen varhaisessa vaiheessa
Kaikki tunteet sallittuja Hyväksytyksi tuleminen tunne asiakkaalle Kokemusten jakamisen mahdollistaminen Yhteiskunnan luomat olettamukset Kustannustehokkuus Asioiden ennakkoinnin tärkeys Kokemuksen tuoma rohkeus Ammattivelvollisuus	Vertaistuki Yhteiskunnallinen merkitys Huolen puheeksi ottaminen	Varhainen tuki ja puuttuminen ensisynnyttäjien kohdalla	
Konsultointi Kokemusten jakaminen Yhteistyön toimivuus Kontaktien määrä Moninäkökulmaisuus Kustannustehokkuus Oman työskentelyn tarkastelu Saadaan useita näkökulmia	Moniammatillisen yhteistyön toteutuminen Moniammatillisuuden hyödyt työskentelyssä Moniammatillisuuden hyödyt työntekijälle	Moniammatillisuuden merkitys ensisynnyttäjien palveluiden kohdalla	